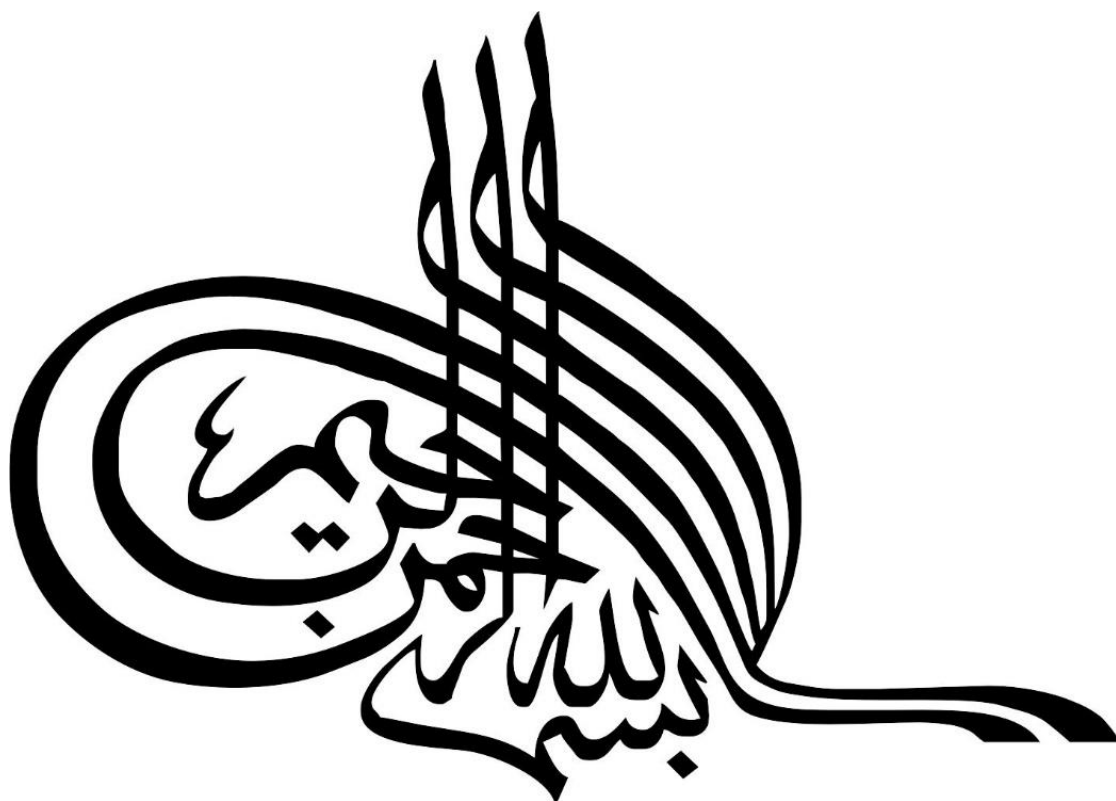

د کتاب پېژندنه

|||||

کتاب :: توضیح سنت فی ردالبدعت

لیکوال :: مولوي محمد اصف صمیم

کمپیوز :: گلام خان يحي خیل

دپلارنیکه په قدم مه څه حقیقت پسې څه = هغه دودپرېرډه چی حکمونه دقران ماتوې

د مؤلف لنډه پيژندنه

د مؤلف نوم مولوی محمد اصف (صمیم) د ښاغلي مولوی محمد نادر زوی

اود شهید ملا عبدالسلام لمسی چې په خټه سلیمان خیل اود پکتیکا ولایت د یحیی خیل د ولسوالۍ اوسیدونکی ده نوموړی تقریباً په ۱۳۵۴ کال د دی اتل اولس په یوه دینداره کورنۍ کې سترګې پرانستلې داچې په یوه علمي کورنۍ پورې یې تړاودرلود خپل لمړنی دیني تعلیمات یې دهیواد په داخل کې ترسره کړل اود عالي تحصیلاتو د تکمیل لپاره له هیواد څخه د باندې گاونډي پاکستان ته سفرو کړه دغه هیواد په مختلفو ښارونو کې یې د دني علومو په زدکړه کې نه ستړی کیدونکی هلی ځلی وکړی چې د ددکړې وړستی بهیر یې د کراچۍ ښار په جامع فاروقیه کې بشپړاود فراغت ممتاز سند یې ترلاسه کړ چې د نوموړي د عالي ذهني ټولنې د د فراغت نه ورسته وطن ته راستون شو او په خپل دیني وجیو او خدماتو یې پیل وکړ اود تدریس مقدسې دندې ته یې مخه کړه چې د سیمې په مشهوره دیني مدرسه ضیاء المدارس کې د مدرس په توګه وګمارل شو خونوموړی په دی اکتفا ونکړه بلکې د زیاتو مصروفیاتو سره سره یې د تصنیف او تالیف په ډګر کې یې هم په پوره مېړانه او همت سره کار وکړ چې یوشمیر تالیفات لکه تر نظر لاندې تالیف توضیح سنت فی رد البدعت او رساله القول السليم فی التکفیر المسليم وليکل او چاپ ته یې اماده کړل همدارنګه د مجموع العقاید په نامه یو بل تصنیف چې د بشپړولو په درشل کې ده د مولوی صاحب (صمیم) د بې لوټه خدماتو بیلګه ده ښاغلي صمیم برسیره پردې چې ښه محرو او د پام وړ مقرر هم ده د پښتو ادب ځلانده ستوری هم ګڼل کیږي لکه چې د نوموړي داشعارو یوه مجموعه هم په راتلونکي کې د لوی خدای (ج) په مرسته چاپیدونکي ده د یحیی خیل د لیسې مدیر فیض الله (نیازمل)

سریزه

دلوی بښونکی خدای ﷻ ثنا او صفت ده چې ماته یې په لیکلوددی څو سطور و توفیق را کړ و رسته د ټول مسلمانو وروڼو نه خواهش ده چې دغه رساله له اوله تر اخره په ډیر غور و گوري او د عمل جامه ورواغوندي په دی رساله کی د پښتو رواجونه وغیره په ډیره ساده پښتو ژبه سره جمع شويدي هره مسئله د ډیر تحقیق او مطالعی نه ورسته لیکله شویده اگر که دخپل کم علمی او کمزوری په وجه یې پوره تضمین نشم کولای خوالبته خپل ممکن غور او کوښښ می ندی سپمولی اود محترمو علماؤ و اوامشفق استاذانو تر نظر لاندی راغلی چې د ځینو محترمو علماؤ تقریظونه هم پری موجوددی اوبیا هم د محترمومشفقواستاذانو او علماؤ د نیکو او مخلصانه هدایاتو او لارښوونو په هیله یم چونکی دغه رساله دوه کله مخته ترتیب شوی وه خود

بدمرغه داقتصاد کمزوری او څه مصروفیاتو له کبله چاپ ته پښی نشوه خودلوی او مهربان خدای ﷻ په فضل سره هغه وخت را ورسیدو چې دغه تحفه ستاسو حضور ته وړاندی کیدونکی ده ای زدمتعال ﷻ دی زما دغه سعییه قبوله کړی او همدغه مهربانی خدای ﷻ دی د مسلمانانو د گټی وړو گرزوی

واسلام

محمد اصف (صمیم)

د علمأوو تقریظونه

د حضرت مفتی رحمت الله غزنوی تقریظ

بسم الله الرحمن الرحيم

حامدا ومصليا

دغه رساله ډیره مفیده او د حنیفة وُد مسلك سره بلکل موافق اوزه یی تائید کوم

العبدا لاواه رحمت الله الغزنوی

د حضرت مولوی صاحب حمید الله فائز تقریظ

الحمد لله المنفرد بوضع الشرائع والاحكام المستبد برفع معالم الحلال

والحرام والصلوة والسلام على افضل الرسول الكرام وعلى اله واصحابه

الغرا الكرام اما بعد فقد اطلعت على هذه الرسالة الفقهية العديمة الاشباه والنظائر في مذهب الحنفية

فوجدتها موافقة للمعقول والمنقول قد احتوت

على اقوال ائمة المذاهب الفحول فلله در مؤلفها ما اغرز علمه وما اذكى

فهمه حيث لم يسبقه اليها سابق ولم يلحقه به لاحق لقد انقذ بهما من كان في

بحر الجهالة وفي عمى الضلالة واتى فيها بما نبه به راقد الهممة مستجمعة

لتحقيقات اولى الا لباب الذين نصبوا انفسهم لنفع العباد واسحروا

اجفانهم حتى ظفروا بالسداد

مولوی حمید الله (فائز) عفه الله عنه

د حضرت مولانا محمد نذیر (الخروتی) تقریظ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اكمل لنا الدين واتم علينا النعمة ورضى لنا الاسلام دينا

والصلاة والسلام على عبده ورسوله الداعي الى طاعة ربه المحذر عن

الغلو والبدع والمعاضی صلی الله علیه وعلی اله وصحبه ومن صار علی نهجه واتبع هداه الی يوم الدين اما بعد فقد اطلعت هذه الرساله الشريفه فوجدتها موافقه لكتب السلف والخلف من الاحناف ومشملة علی ما علیه اهل الحق والحق احق بالاتباع وان کره المخالفون واكثر ما نقله المؤلف اقوال الفقهاء الاعلام المعروفين بالتحقيق والانصاف فلعمري قد بذل المؤلف جحده فی جميع الاقاويل وسعی منتهی سعيه فی رد البدع والمحدثات فهي لاثقة بان تجعل مقبولة ودعوت لمؤلفها بحسنة الدنيا والاخيرة آمين العبد الضعيف محمد نذير (الخروتي) كان الله له

د سنت او بدعت تحقيق

د سنت و بدعت تعريف

سنت طريقې ته وايي او په عقايد و اعمال و الاقوال و معاملات و او عاداتو کې چې کومه طريقه نبي عليه سلام اختيار کړې وي هغه ته سنت واي

سنت او يا طريقه دي اصحابوهم په حکم دې سنت نبوي کي ده ځکه چې خوږنبي ﷺ فرمايي :

(عليکم بستني وسنت الخفاء الرشيدین من بعدی) کوم چې عمل او قول دی تابعينوده چې د اصحابو شاگردان دی اود تبع تابعينو چې د اصحابو د شاگردانو شاگردان دی د دوی عمل او قول هم حق دی بدعت نه ورته ويل کيژی

ځکه چې دهغوی په خیرت او نښه والی هم نبي عليه سلام قول کړی لکه چې فرمایي:-

(اكراموا اصحابي فانهم خياركم ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم ثم يظهروا الكذب) مشکوة شريف ص ٥٥٤ عزت کوی تاسودې اصحابو ځکه داغوره دې ستاسودې بيا هغه خلگ غوره دی چې دوی ته نيزې وې (تابعين) او بيا هغه کسان چې تابعينو ته نېردي دې يعني تبع تابعين بيا وروسته به ظاهر شي دروغ

داشودسنت تعریف اوله دی نه دی دبدعت تعریف هم معلوم شو چې هغه داچه : کوم شی دصحابه کراماوتابعیناوتبع تابعینوپه زمانه کې مو جودنه وی اوهغه ددین یوعمل وبلل شی اودثواب په نیت ترسره شی هغه بدعت ده.

دبدعة یوه بله معنی

په لاندې ډول ده بدعة په لغت کې احدث فی الدین ته ویل کیژی یعنی یونوی شی په دین کې پیدا کول اوپه شریعت کې پیدا کول دهغه شی دی چې نه دنبی علیه سلام په زمانه کې وی اونه دصحابه وواونه دتابعیناونه دتبع تابعینو چې نه صراحة اونه کنایة اونه له کوم یوونه مستنبط وی اوهغه دی ثواب کاروبلل شی اوعملی شی اویادثواب په نیت پرېښودل شی اوصحابه کرامودضرورت باوجودنوی کړی نوپه دغه تعریف کې څوقیدونه شته په اول قیدسره هغه امور له بدعة ووتل کوم چې په قرونویعنی په زمانودریوکی موجودوی اویامستنبط وی لکه مسائل فقیه اوکلامیه په دوهم قیدهغه امورله بدعة ووتل چې دثواب په نیت نشی ترسره لکه دی خوراک څښاک په شیانوکې پراخې کول کوم چې داسې رنگینه خوراکونه په قرونودریوکی موجودنه وو همدارنگه دی موټرونو، الوتکونه کار اخیستل دابدعة نده اوله دریم قیدنه هغه شیان ووتل کوم چې دی صحابه کراموهغو ته ضرورت نه وواوددی وروسته خلگو ورته ضرورت پیدا شولکه مدرسې جوړول اوخانقاوی داهم بدعة نده . درس مشکوةباب الاعتصام ص ۱۰۵

علامه سعدالدین تفتازانی په شرح مقاصدکې لیکې

ان البدعة المذمومة هوالمحدث فی الدین من غیرانیكون فی عهد الصحابة والتابعین ولادل علیه الدلیل الشریعی ج ۲ ص ۲۷۱ بدبدعت هغه بدعت ده چې په دین کې نوي پیدا شې بې له دینه چې نه په زمانه دصحابه وو کې وی اونه دتابعیناونه په هغه باندی کوم دلیل شریعی موجودوی سوال : ایایوشی دثواب په نیت پرېښودل چې په زمانودریوکی نه وی پرېښودل شوی داهم بدعة ده ؟ ځواب: هودابدعة ده لکه ملاعلی قاری (رح) لیکې

(والمتابعة کما یكون فی الفعل یكون فی الترك ایضاً)مرقات ج ۱ ص ۴۱ یعنی متابعت لکه څنگه چې په کولوکی وی همدارنگه په پرېښودلوکې هم وې

د بدعت اقسام

بدعت په دوه قسمه ده یو بدعت عملې او بل بدعت عقیدوې بدعت عملې دېته وای چې په عقیده کې څه نوې خو عمل دثواب په نیت داسې اختیار کړل شې چې د سلفو صالحینو نه منقول نه وي اعتقادی دېته وای چې یو سړی داسې عقاید او نظریات ولري چې هغه د نبی ﷺ او اصحابو او تابعینو خلاف وي.

حافظ ابن رجب (رح) په دې هکله داسې لیکي:

وسواء في ذلك الاعتقادات والاعمال والاقوال الظاهرة والباطنة واماما واقع في كلام السلف من استحسان بعض البدع فانما ذلك في البدع اللغوية لا الشرعية جامع العلوم والحكم ص ١٩٣ برابر خبره ده که دغه ایجاد کرده شي اعتقادات وي یا اعمال وي او یا اقوال وي ظاهره وي او که باطنه وي کوم چې په خبرو د سلفو کې بعض بدعاتوته ح سن ویل شوی دی هغه نه مراد بدعت لغوی ده نه شرعي

د بدعت حسنه تحقیق:

سوال: بعضی بدعت پسند خلک چې هر بدعت کوی وای د ابدا د حسنه ده یعنی ښه بدعت او بدعت حسنه رواده د حسنه اوسیه یعنی بد بدعت په هکله معلومات راکړي ترڅو د بدعت پسند خلو غلط فهمی زائله شي ؟

خواب: بدعت په دوه قسمه ده بدعت لغوی او بدعت شرعي بدعت لغوی هغه نوی کار ده کوم چې دی نبی ﷺ نه بعد پیدا شوی وي هغه عام ده که عبادت وي او که عادت او هم دغه لغوی بدعت په پنځه قسمه ده :- واجب، مندوب، حرام، مکروه، مباح

شرعی بدعت هغه ده کوم چې ده قرونو ثلاثه نه بعد پیدا شوی وي او په دی قولاً او فعلاً صراحة او اشاره په یوه طریقه هم د شارع لخوا اجازت موجود نه وي چې دېته بدعت ضلاله وای او په بدعت سیئه ورته تعبیر کیږي

او علماو په دی تصریح کړی لکه چې فرمائي ان البدعة على قسمين بدعة لغوية وبدعة شرعية فالاول هو المحدث مطلقاً عادت كانت او عبادت وهی التي يقسمونها الى الاقسام الخمسة والثاني وهو ما زيد على ما شرع من حيث الطاعة بعد انقراض الازمنة الثلاثة بغیرا من الشارح لاقولاً ولا فعلاً ولا صريحاً ولا اشاره وهی المراد بالبدعة المحكوم عليها بالضلالة ترويح الجنان ولجنة ص ١٦٠

حافظ ابن حجر (رح) په دې هکله داسې لیکي:

والتحقيق انها انكانت مما تدرج تحت مستحسن في الشرع فهي حسنة وانكانت مما تدرج تحت مستقبح في الشرع فهي مستقبحة والافهي المباح وقد ينقسم الى الاحكام الخمسة فتح الباري ج ٤ ص ٣٥٦ تحقيق داده چې بدعت كه چيرې لاندې وو تريونيك شرعي امرنو هغه حسنه بدعت ده او كه لاندې وو تريوبد شرعي امر نوهغه بد بدعت ده او كه داسې نه وونوبيا مباح ده او كله تقسيميرې پنخو قسموته اوديته قريب ده علامه عيني رح عبارت دي په عمدة القاري كي ص ٣٥٦ ج ٥

د مستحسن فی الشرع او مستقبح فی الشرع تحقیق

حضرت امام شافعی (رح) لیکي

البدعة بدعتان بدعة خالفت کتاباً اوسنته اواجماعاً او اثرعن بعض اصحاب رسول ﷺ فهذه بدعة ضلالة وبدعة لم تخالف شياء من ذلك فهذه قد تكون حسنة لقول عمر (رض) نعمة البدعة هذه بدعت په دوه قسمه ده يوهغه بدعت ده چي مخالف وي له كتاب اوسنت او اجماع اوله اثر د بعضي اصحابو دي رسول نودا بدعت ضلاله گمره يعني بد بدعت ده او يوهغه بدعت ده چي له مختنيو شيانوله يو سره هم مخالف نه وي نودا بدعت حسنه ده له جهته د قول د عمر (رض) نيك بدعت ده دغه.

مخالفت لکه څنگه چې په قول کي وي همدارنگه په فعل کي هم وي کوم کارچي نبي ﷺ نوي کړي او خير القرون هم ترک کړي وي اوله خير القرون نه وروسته څوک د ثواب په نيت کوي هغه يقيناً بدعة ضلالة ده ځکه چې هغه دي کتاب اوسنته او اجماع اوقياس صحي مخالف ده او که کوم بدعة د يودليل لاندې داخل وي هغه صحي ده چي کله ثواب هم پري ورکيږي او کله صرف مباح وي د پورتنی تشریح نه معلومه شوه چي بدعة حسنه ديته وايي چي کوم ديني شرعي کارچي د نبي ﷺ نه وروسته موجود شوي وي اوتريودي څلورو دلائلونه چي کتاب سنت اجماع اوقياس ده لاندې وي نودا بدعة حسنه ده او په بل عبارت بدعة لغوية ده کوم چي بدنده

غيرمزموم ده او کوم شي چي نبي ﷺ نوي کړي اوصحابه يي کراموهم نوي کړي همدارنگه تابعينواوتبع تابعينونوې کړي او څوک يي د ثواب په نيت ترسره کړي د ابدعة قبيحه اوسيئه ده په بل تعبير بدعت شرعيه ده.

چې په هروخت کې مذموم (بد) ده اونا جائزده اوسره له دې چې په اوسني زمانه کي که يو غيرمجتهد يو عمل کوي اوبدعت حسنه يي بولي دا

هيڅکله قابل اعتبارنده کوم چې په دې خبره د فقهاوو وتصريحات موجود دي لکه چې لیکي درنصاب الفقه مي ارزنده ر انچه بدعت حسنه مجتهد ان قراردادده اندهمان صح است واگرکسي دراین زمانه چيزي بدعت حسنه قراردادد خلاف است زیرا که در مصطفى ميگويد که کل بدعت ضلالة في زماننا فتاوى جامع الروايات والجنه ص ٦٠

په نصاب الفقه کی دي چې بدعت حسنه هغه ده چې مجتهدینو ورته بدعت حسنه ویلی وی که کوم شخص په اوسنۍ زمانه کی یوشی بدعت حسنه بولی نو دا د حق خلاف ده ځکه چې په مصطفی نامی کتاب کی دی چی په دی زمانه کی هر بدعت گمره ده

او همدارنگه علامه شامی (رح) لیکي لا عبرة بقول غیر الفقهاء الذین هم المجتهدین ج ۱ ص ۳۴۴ یعنی دی فقهاوونه ماسواء دبل چا خبره چې مجتهدین نه وی قبوله نده مجددالف ثانی د بدعت حسنه په تقسیم باندی رد کوی او فرمایي چیز که مردور باشد حسن از کجا پیدا کند- یوشی چې ردشې هغه به حسن د کوم ځای نه پیدا کړی مکتوبات ص ۷۲ حصه سوم

له دې مکمل تفصیل نه معلومه شوه چې اوسنې زمانه کې که څوک داسې عمل کوی چې صحابه کرام او تابعین او تبع تابعینونو یې کړي او بدعت حسنه یې بو لې دا بلکل غلط ده چې په خیر القرون کی اثر او اصل موجود نه وی هغه ټول بدعت سیئه ده او په دی کتاب کی چې څومره مسائل بیانېږي او بدعت کوم یو فعل او عمل ته ویل کیږي هغه ټول بدعت سیئه او بدعت شرعیه دي چې په هروخت کی مذموم دی

د بدعت د حرمت او مذمت دلائل

الله تعالی ﷻ فرمایي

قل انکنتم تحبون الله فاتبعونی يحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم پ ۳ ال ع ————— مران ۴ ع ورته ووايه
ای پیغمبره چې که تاسو محبت کوی له الله ﷻ سره نوزماید ————— روی او اطاعت وکړی نوالله تعالی
به ستاسو سره محبت وکړی او و به بخښي گناهونه ستاسی

حضرت عبدالله ابن عباس (رض) روایت کوی

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ابى الله ان يقبل عمل صاحب بدعة حتى يدع بدعته ابن ماجه ص ۶
چې رسول عليه سلام فرمایي چې الله تعالی د بدعتی د عمل قبلولونه انکار کړی ترڅو چې هغه خپل
بدعت پرېژدی.

د حضرت جابر (رض) نه مرفوع روایت ده

من احدث فيها حدثاً او اوى محمد ثأفعله لعنت الله والملئكته والناس اجمعين لا يقبل منه صرف ولا عدل
بخاری ص ۲۵۱ ج ۱ چې که چا په مدینه منوره کې بدعت پیدا کړ او یایي کوم بدعتی ته خای ورکړ نو وی به
په ده باندی لعنت دالله ﷻ او ملائکو وواو د ټولو خلکو نه به دهغه نفلی عبادات قبول شي نه فرضی چې
هرچیري وی البته په مدینه منوره کی به یی گناه څه زیاته وی ځکه هغه د هدایت مرکز ده

حضرت ابراهیم بن مسیره (رض) روایت کوی

قال رسول الله ﷺ من قرأ صاحب بدعة فقد اعان على هدم لاسلام مشكوة ص ۳۱ چې رسول
ﷺ فرمایلي دی کوم شخص چې د بدعتی تعظیم وکړی نو هغه د اسلام په ړنگولو کې دهغه مددو کړ. مطلب
دا چې بدعتی ړنگونکی د اسلام ده ولوکه دی ځان ډیر لوی صوفی بولې او دده تعظیم کړل په ړنگولو د اسلام
کې کومک ده

حضرت انس بن مالک (رض) روایت کوی

قال رسوالله ﷺ ان الله حجب التوبة عن كل صاحب بدعة (رواه طبرانی) چې نبی ﷺ فرمایلي چې الله تعالی په
هر بدعتی باندی دی توبی دروازه بنده کړی ده- اعاذنا الله تعالی منها

دی بدعت او اهل بدعت په هکله ډیر سخت وعیدونه راغلي کوم چې موږ یوه نمونه ذکر کړه څوکه سره له دی
بیا هم یو شخص په خود ساخته دلائلو چې پخپله هم پری یقین نه لری کوم یو بدعت موجودوی دابه
ډیر لوی جرأت وی الله تعالی دی موږ د داسې جرأت نه وساتي . آمین.

دامت دبزرگانواواکابرینوله بدعت خخه نفرت

حضرت امام غزالی (رح)فرمایی

خوک چپ بی له عذره اتباع دسنت پریپردی اوبدعت اختیاروی ماسواله کفرخفی یاحماقت جلی نه بل هیخ
وجه نشسته ❖ تبلغ دین ترجمه اربعین ص ۴۲

امام ربانی مجدالف ثانی (رح)لیکی

ازحضرت حق سبحانه و تعالی تضرع وزرای والتجاوافتقار وذل وانکساری دسردوجهارمسائت
می نمایدکه هرچه در دین محدث شده است ومبتدع کشته که درزمان خیرالبشروخلفاً راشیدین او
رانبودعلیه الصلوة وتسلیمات اگر چه ان چیه درروشنی مثل فلق صبح بوداین ضعیف راب
جمع که با اومستند اندگرفتاران عمل محدث نگر وائله ومفتون حسن ان مبتدع نکنا وبحرمته
سیدامختارواله الابرار وعلیه وعلیهم الصلوة وسلام مکتوبات امام ربانی ص ۷۱۶

له الله تعالی نه په عجزاو زاری او ذلت سره په پته اوبشکاره در خواست کوم چی په دین کی کوم شی نوی
پیداشوی اوبدعت گرزیدلی چی دنبی ﷺ اوخلفاً راشیدینوپه زمانه کی نه وواگر که
هغه شی دصبح صادق په شان روباننه هم وی . الله تعالی دی ددی ضعیف بنده اودهغه
دملگروله دی نوی بدعتی عمل نه وساتی اوپری گرفتاری مکرری اوبدعت په ظاهر حسن یی
خطاً مکرری په طفیل دی نبی سیدمختار اواله الابرارباندی

د بدعت د وجود اسباب

سوال :- بدعت چی دومره سخت ناروا عمل ده اویز رگان دامت ځینی پناه غواړی نوولی کیږی اوڅنگه وجود ته راځی ایادابدعتان دبدعت دبدی نتیجی نه اومذمت نه نه ډاریږی ؟

ځواب :- دبدعت دموجودیدلودری وجی دی (۱) جهل ده چونکه بدعت په ظاهره ډیر ښکلی اوحسین ښکاری نوخلگ دهغه په ظاهری حسن خطاشی نووایی چې داخوډیر ښه کارده دابه ولی ناجائز وی اوپه ډیرشوق زوق سره یی ترسره کوی اوثواب یی بولې دوهم سبب یی دنفس خواهیشاتوتابعداری ده ولوکه ورته معلوم هم وی خودخپل جاه

اومرتبی دلوروالی لپاره یی ضرورتسره کوی اووایی دابدعت حسنه ده لکه چی الله ﷻ فرمایي : وزین لهم الشیاطین اعمالهم ❖ ښائیسته کړی دی دوی ته شیطانانواعمال بدددوی دریم سبب یی داده چې خلگ دخپل مروجہ بدعت دثابته ولودپاره له داسی کمزوروروايتوڅخه کاراخلی چې په حقیقت کی دهغه هیڅ ثبوت نه وی لهدابدعت وجودمومی.

په ضعیفوحديثوباندی عمل کول

سوال :- بعضی خلگ یوعمل کوی اودلیل یی یوضعیف حدیث وی وایی چې په فضائلوکی په ضعیفوحديثوعمل کول صحیح دی داڅبره ترکومه حده صحیح ده ؟

ځواب :- بعضی علما په ضعیف حدیث عمل کول مطلقاً جائز نه بولې لکه قاضی ابن العربی المالکی (رح)وغیره لیکي لایعمل به مطلقاً په ضعیف حدیث مطلقاً عمل نه کیږی نه په فضائلونه غیرفضائلوکی (القول البدیع ص ۱۹۵ البته جمهورعلماپه فضائلوکی په ضعیف حدیثو عمل جائزبولی خو سره دیوڅوشرطونولکه علامه شامی (رح) لیکي چې په ضعیف حدیثو باندی دعمل کولولپاره دري شرطونه دی (۱) داروایت به ډیر کمزوری نه وی یعنی ددی کوم یوراوی به دروغجن اویا په دروغومتهم نه وی (۲) داچه دابه دشرعت تريوعام اصل لاندی وی (۳) داچه په دی کوم شی ثابت ده هغه به سنت نه بلل کیږی ترڅوچی ددی حدیث مصداق نه ووگرځی (من کذب علی متعمدا فلیتبوء مقعده من النار)چاچې وتړل دروغ په ماباندی هغه خپله ځای په جهنم کی برابرکړ (ردالمحتاربتغیرما ج ۱ ص ۱۲۸

همدارنگه مولانا عبدالحی (رح) لیکي

واما العمل بالضعيف في الفضائل فدعوي الاتفاق فيه باطله نعم هو مذهب الجمهور لكنه مشروط بان لا يكون الحدث ضعيفاً شديداً فان كان كذلك لم يقبل في الفضائل ايضاً الاثار المرفوعة في الاخبار الموضوعة ص ٣١٠

په فضائلوکی په ضعیف حدیثو عمل کول اودادعوه کول چی ټول علمایی صحیح بولی باطل دی هودجمهورو علماوو مذهب ده خو په دی شرط چی ډیر ضعیف به نه وی او که وو بیا په فضائلوکی هم قبول نده

دخواب خلاصه داده چی په فضائلوکی په ضعیفو حدیثو عمل دجمهورو ر علماوو په نیزد صحیح ده خوسره دهغو شرطو چی ذکر شو خوددغو شرطو دنه لحاظ کیدوله امله ښه خبره داده چی دا عمل کوم چی په ضعیف حدیث ثابت ده فرض یا واجب نده . لهدا پرینودل یی پکار دی نور دثواب کارونه ډیر دی چی هغه په صحیحو حدیثو ثابت وی او ثبوت یی یقینی وی ددی پرځای هغه اختیارول پکار دی.

د بدعت دمذمت او ذلالت حکمت

سوال :- بدعت ولی دومره مبعوض او بدده حکمت پکښې څه ده ؟

ځواب :- علماووددی ډیروجی بیان کړی خودمشت نمونه خروار په ډول به دلته یوڅو ذکر کړو (۱) ددین اسلام تکمیل په قران ثابت ده لکه چی الله تعالی ﷻ فرمایي (الیوم اکملت لکم دینکم) ترجمه نن ورځ تاسوته ماکامل کړدین دی تاسونواوس که څوک راځی او یو داسی عمل کوی چی هغه له نبی ﷺ نه صراحه ثابت وی اونه اشاره او په دین کښی یی داخله وی نو داددی معنی ده چی نعوذ بالله دحضرت نبی ﷺ دین ناقص او کامل نده او هم دامعنی ورکوی چی دی شرعت په کاروزه ترنبی ﷺ اوصحابه وواو تابیعینونه ښه پوهیږم حالانکه داپه سلفو صالحینو اودی نبی ﷺ په راوړل شوی دین حمله ده (۲) داچی بدعت نه ماسواچی کومه بله گناه څوک کوی نوهغه گناه بولی او پری پیښمانی کوی اوتوبه هم ځینی کوی مگر بدعت داسی گناه ده چی کونکی یی بلکل گناه نه بولی بلکی یوښه کاری بولی نوتوبه او پیښمانی خوهیڅکله نه ځینی کوی لهدا بدعتی دمرگ تر وخته په دی عظیمه گناه باندی دتوبه کولونه بی برخی پاته کیږی لهدا بدعت یو ډیر بد بخته اومهلک عمل ده مسلمانانوته لازمه ده چی په کوم یو عمل او او عقیده کی شائبه دی بدعت وی هم باید هغه پریردی اوځان ځینی

وساتی ددی پرځای چی دهغه دجواز دپاره ددلائل وراوړلو کوښښ کوی.

دبدعت په جواز دی بدعتیان دلائل اودهغوی ځوابونه

سوال :- بعضی بدعتیان وای چی بدعت رواده نبی ﷺ فرمایي من سن سنته حسنة الخ (مسلم ص ۲۴۱ ج ۲) یعنی چاچی جاری کړه په اسلام کی یونیکه طریقه اوبیایي عمل پری وکړ نودده دخپل عمل ثواب هم ده اوچی نور څوک په دغه طریقه عمل کوی دهغوی په ثواب کی هم ورسره شریک ده نوددینه معلومه شوه چی نوی طریقه داخلول په اسلام کی ښه کارده ؟

ځواب :- د مسلم په دغه روایت کی من سن سنة په ځای - ایما داع الی الهدای الفاظ راغلی یعنی چی څوک دهدایت طرف ته راوبولی نه نوی طریقه اوددغه حدیث په دوهمه طریقه کی دالفاظ دی احیاسنة یعنی چاچی زما سنت ژوند کړل چی زمانه ورسته مړه شوی وی یعنی څوک عمل نه پری کوی . دوهم ځواب ددی حدیث شریف معنی داده چی کوم شی په شریعت کی دالالة یا اشاره ثابت وی چی دهغه داعی اومحرک په خیر القر و ن کی موجود نوی بلکی وروسته به وی خودڅلور دلائلونه به دیو دلیل لاندی داخل وی.

سوال :- بدعتیان یو بل دلیل لری چی حضرت نبی ﷺ فرمایي مارأه المسلمون حسناً فهو عند الله حسن ؟ یعنی مسلمانان چی کوم شی نیک و بولی هغه دخدای ﷻ په نزد هم حسن اونیک ده لهدا بدعت نیک کارده ؟

خواب :- یو خود المسلمون نه کامل مسلمان مراد دی چی صحابه کرام دی د صحابه وو عمل خو ضرور حسن ده دی ما ناو علیه اصحابی دوجی نه دشامی ج ۵ ص ۳۵ اود البدایه والنهایه ج ۱۰ ص ۳۲۸ اود عینی ج ۳ ص ۶۵۱ نه هم معلومیږی چی ددی نه اصحاب مراد دی اوملانا عبدالحی (رح) لیکي چی ددی نه مراد صحابه کرام اوتابعین اوتبع تابعین دی لکه چی هغه لیکي

لايدل الحديث الاعلى حسن استحسنة الصحابه وما استحسنة الكاملون من الاجتهاد ولا على حسن ما استحسنة غيرهم من العلماء الذين حدثوا بعد القرون الثلاثة ولاحظ لهم من الاجتهاد الخ تعليق الممجد ص ۱۴۱ اوبل داچه د فتح الملهم ج ۲ ص ۴۰۵ اونصب الرايه ج ۴ ص ۱۳۳ نه معلومیږی چی دا حدیث دی نبی ﷺ بیان نده بل کی په عبدالله ابن مسعود باندي معرکوف ده لکه چی په نصب الرايه کی لیکي لم اجده الاموقوفاً على ابن مسعود یعنی مادغه روایت په عبدالله ابن مسعود پوری موقوف پیدا کړی لهدا د بدعت جوازله دی حدیث نه هم نشی ثابتیدلای.

د روژی او عیدینو متعلق مسائل

په روژه کې د مروجہ تسبیحاتو حکم

د روژی او عیدونو متعلق مسائل

سوال :- ځنې ملا امامان په تراویحو کې په هره تراویحه کې په لوړاواز سره ځنې خاص تسبیحات وایي لکه په اول درمضان کې د تسبیحاتو په اخیر کې مرحبا وایي او په اخیر درمضان کې الوداع وایي ایاددی عمل کوم اصل په کتابو کې شته او که نه ؟

خواب :- تسبیحات ویل ذکرده او ذکر د الله تعالی ﷻ یو عظیم عبادت ده خوالته په هغه طریقه عبادت کول چې شریعت ورته ښودلې وی په کومه موقع کې چې شریعت د ذکر بالجهر حکم کړی هلته په جهر (په زوره) سره ویل سنت دی لکه تکبیرات التشریق او تلبیه په حج کې او چیرته چې د جهر حکم نه وی هلته په خفیه (سوکه) ذکر کول بهتر دی ائمه اربعه د ذکر خفیه په مستحب والی متفق دی اگرکه اما ابویوسف او امام محمد او بعضی صوفیه د ذکر بالجهر قائل دی خوالته ائمه اربعه چې په کومه خبره متفق وی حق به دهغوی خواته وی لکه چې الله تعالی ﷻ فرمایي واذکر ربک فی نفسک تضرعاً وخیفه و دون الجهر من القول پ ۹ اعراف ۲۴ع یعنی ذکر کړه رب خپل په زړه کې په عاجزی سره او په ډار سره او ترجهر په کم اواز سره له قول نه بل ځای الله تعالی ﷻ فرمایي ادعور بکم تضرعاً وخیفه انه لایحب المعتدین پ ۸ اعراف ۷ع یعنی بوله رب خپل په عاجزی سره او په خفیه طریقی سره بیشکه الله تعالی ﷻ محبت نه کوی له تجاوز کوونکو سره په دغه آیات کې مسلمانانوته د دو خبرو تعلیم ورکول دی یو داچه په اخلاص سره دعا او ذکر کوی دوهم داچه په سوکه او په پټه سره الله تعالی یاد کړی له خپله حده تجاوز مکوئ یو وخت صحابه کرامو (رض) په لوړاواز سره ذکر کاوه حضرت نبی ﷺ دوی منع کړل او ویي فرمایي ایها الناس اربعوا علی انفسکم انکم لیس تدعون اصم ولا غائب وانکم تدعون سمیعاً قریباً و هو معکم بخاری ج ۲ ص ۶۰۵ و مسلم ج ۲ ص ۳۴۶ ای خلگو په خپل نفسونو نرمی کوی تاسو داسی ذات نه بولی چې هغه کون یا غائب ده بلکی تاسو اوریدونکی اونیـــــردی ذات بولی هغه د تاسو سره ده حضرت امام نووی (رح) ددی حدیث په شرحه کې لیکي - ففيه الندب الی خفض الصوت بالذكر اذا لم تدع حاجة لی رفعه شرح مسلم فی ذالک الموضع یعنی دا حدیث په دی دالالت کوی چې په سوکه ذکر کول بهتر دی ترڅو چې لوړاواز ته حاجت نه وی پیداشوی

فتاوی بزازیه په دی هکله داسی لیکي

وعن فتاوى القاضى انـه حـرام لمـاصـح عن ابن مسعود(رض) انه اخرج جماعة من المسجد يهللون ويصلون على النبى ﷺ جهراً وقال لهم ما اراكم الى مبتدعين بزايه على هامش عالمغيره ج ٦ ص ٣٧٨ له فتاوى دقضى نه نقل ده چى په جهر ذكر كول حرام دى له حضرت ابن مسعود(رض) نه صحح روايت ده چى هغه يوه ډله دخلگوله جماعت نه وايستله کوموچى هغوى په لور او اواز سره لاله الله اودرود شريف وايواوويى فرمايل چى نه وينم تاسوزه مگر بدعتيان

همدارنگه فتاوى کبيرى ليکى

ولابى حنيفه ان رفع الصوت بالذکر بدعة مخالف للامرفى قوله تعالى ادعور بکم تضرعاً ص ٥٦٦ يعنى له امام ابى حنيفه (رح) نه روايت ده چى پورته کول دغږ په ذکر بدعت ده له جهته دى مخالفته دامردالله تعالى ﷺ په دى قول کى ودعور بکم تضرعاً حضرت مفتى کفايت الله صاحب په دى هکله داسى ليکى سوال :- بوقت ارام گرفتن خاموش نشنديا بايد چيز بخواند جواب مختار است که خاموش نشنديا به اهستگى قران ياتسبيح بخواند تعليم الاسلام حصه ٤ ص ٣٥ په وخت دارام کولوکى بايد سپرى خاموش کنينى اوياخه وواي په خواب کى ليکى غوره داده چى خاموش کنينى ياپه سوکه قران ياتسبيح وواي حضرت مولانا عبدالحى (رح) اومفتى رشيد احمد صاحب (رح) ددى عمل په بدعتوالى تصريح کړى لکه چى هغه ليکى سوال : په اخيره جمعه درمضان کى الوداع ويل څنگه دى خواب الوداع کومه چى په دى زمانه کى مروج ده له بدعت نه خالى نده په معتمدو علماؤ ولازمه ده چى داطريقه پريږدى ترڅو عوام ددى د ضرورتوالى دعقيدى نه نجات پيدا کړى مجموعه فتاوى عبدالحى اردوص ٥٣٤ واحسن الفتاوى ج ١ ص ٣٧١

دتير بحث خلاصه داشوه چى مروجه تسبيحات ويل ذکرده او ذکر په لور اواز سره دامام ابوحنيفه (رح) په نرښدعت ده اونه په قرونو ثلاثه ووکى د دى عمل کوم اصل شته اونه په کوم کتاب کى دداسى خاصو تسبيحاتو چى په الوداع اومرحبامشتمل وى ذکر شته لهذا ددى عمل په بدعت والى کى شک نشته پريښودل يي لازم دى والله اعلم بحقيقة الحال

په روژه کى دتبارک الذى سورة ويلو حکم

سوال :- په روژه کى ځنې ملاامان دتروايحود لمانځه نه وروسته تبارک الذى سورة وايي او بل وخت داسورة نه ويل کيږى ددى عمل حکم څه ده ؟

خواب :- مخته تير شو او ورسته هم راځى چى مستحب يامباح کارونه په يو خاص وخت پورى خاص گرزل چى شريعت نه وى خاص کړى بدعت ده خوالته که په داسى وخت پورى يوشى خاص شى لاعلى الالتزام چى په هغه وخت کى خواب زيات وى لکه روژه لکه چى يونيک عمل پکښى په (٧٠) چنده ده نو بدعت نده چونکه دروژى فضيلت له احاديثونه ثابت ده خوکه بياهم دعواموپه گمان تبارک الذى ويل په روژه کى ضرورى

وی نوبیا بدعت ده حُکمه چی مخته به راشی چی که په یومستحب یا مباح عمل دستو یا واجبو گمان کیږی هغه مکروه او بدعت ده لهداغده عمل اقلاله شائبی دبدعت نه خالی نده او حضرت نبی ﷺ فرمایي داع مایریبک الی مالایریبک فان الخیرطمانیة وان الشرریبة یعنی پریږده هغه شی چی تاپه شک کی اچوی او اختیارکړه هغه څه چی د شک نه خالی وی حُکمه خیرباعث داطمینان ده او شرباعث د شک ده- مستدرک ج ۲ ص ۱۲ لهدانښه خبره داده چی داعمل پریښودل شی د خیرکارونه نورهم ډیردی اوله هرڅه نه پاک اود شک او شبهی نه خالی دی ددی پرځای هغه باید عملی شی

والله اعلم وعلمه اتم واحکم

دسنتونه بعدد دعأ حکم

سوال :- بعضی ملا امامان دسنتونه بعدپه لوړاواز سره دعا کوی چی بعضی خلگ په دی وخت کی لمونځ کوی هغوی ته تکلیف پیدا کیږی او په لمانځه کی خطا کیږی اوبل داچه دادعأوی دومره ضروری گرځیدلی دی چی پریښودل یی عوام ډیر بد بولی او هروخت کیږی کله هم نه پریښودل کیږی په شریعت نبوی کښی داعمل ترکومه حده ثابت ده ؟

خواب :- دعا عبادت ده لکه چی په حدیث شریف کی راغلی الدعأمخ العبادات یعنی دعامغز دعباداتوده اودسنتونه وروسته دعا کول مستحب ده اوددی ثبوت په کتابو کی شته لکه طحطاوی لیکي والدعأ هذا لا یناف الاتیان باللهم انت السلام کما هو المأثور فی الروایات لیس بدعأ یعنی دغه دعأ ورسته له سنتو ضد نه ده له اللهم انت السلام سره لکه څرنگه په روایاتو کی راغلی چی اللهم انت السلام دعانده چی تکرار په دعا کی راشی خوالبته هریو عمل یو چوکاټ او قانون لری دادعا که څه هم ثابت ده بلکی مستحب ده خو په زوره دعا کول که نورولمونځ کونکو ته تکلیف وی حرام ده او که نورو ته تکلیف نه وی هم ائمه اریعه ددعا و ذکر په خفیه کولوا په استحباب متفق دی لکه چی حضرت امام نووی (رح) لیکي اما الدعأ فیسرفیه بلا خلاف شرح مسلم ج ۶ ص ۳۱۱ یعنی کومه چی دعاده په دی کښی دهیچا خلاف نشته چی په سوکه کول پکار دی بلکی حضرت اما ابوحنیفه (رح) په جهردعأ کول بدعت بولی

لکه امام سراج الدین ا لحنیفی (رح) او ملا علی قاری (رح) لیکي

یستحب فی الدعأ الاخفاء ورفع الصوت بالدعأ بدعة فتاوی سراجیه ص ۷۲ او موضوعات کبیر ص ۱۷ مستحب ده دعا کول په پټه خوله سره او په لوړاواز سره دعا کول بدعت ده همدارنگه بزایه لیکي اذا تعلم القوم خافت هو ایضاً وان جهرفهو بدعة بزایه ج ۴ ص ۴۲ چی کله قوم پوه شی ددعأ په طریقه باندی نوپټه خوله دی شی امام هم او که چیری جهرو کړی نو دا بدعت ده او که دتعلیم دپاره نه وی او قوم ددعأ په طریقه پوه وی بیایه زوره دعا کول بدعت دی کذا فی العالمگیریه ج ۵ ص ۳۱۸ ددینه علاوه ددی دعاداسی التزام کول اوضروری بلل

چی عوام دستو یا واجبو گمان پری کوی او پرینودل یی ورته ډیرناشده ښکاری دابل بدعت ده ځکه چی یوشی لازم گرځول چی شریعت هغه نه وی لازم کړی بدعت ده لکه درمختارلیکی چی دمستحب کارداسی التزام کول چی خلگ دستو یا واجبو گمان پری کوی مکروه ده لکه چی هغه لیکي ﴿ سجدة الشکر مستحبة به یفتی لکنها تکره بعد الصلوة لان الجهله یعتقدونہا سنة وواجبة وکل مباح یؤدی الیه فهو مکروه درمختار قبیل باب اعتکاف یعنی سجده دشکر مستحب ده او په دی خبره فتوی ده لیکن دلمانځه نه ورسته کول یی مکروه دی ځکه چی بی علمه خلگ دستو او واجبو گمان پری کوی او په هر مباح چی داسی گمان کیږی هغه مکروه ده.

همدارنگه عبدالله ابن مسعود (رض) روایت کوی

قال لا یجعل احدکم للشیطان شیاء من صلوته یری ان حـق علیه ان لا ینصرف الا عن یمینه لقدرائت رسول الله ﷺ کثیرا ینـ صرف عن یساره مشکوة ص ۷۸ له تاسونه هیڅوک دی په خپل لمانځه کی دشيطان لپاره حصه نه پرېږدی په دی طریقه چی له لمانځه نه بعد په ښي طرف راگرزیدل لازم بولی مانبي لیدلی چی هغه به ډیر کرته په چپ طرف راگرزیده مشهور محقق محمد طاهر الحنفی ددی حدیث په شرحه کی لیکي فيه من اصر علی امر مندوب وجعل عزمًا ولم یعمل بالرخصة فقد اصاب منه الشيطان من الاضلال فكیف من اصر علی بدعة او منکر مجمع البحار ص ۲۴۴ په دی حدیث کی په دی باندی خبرده چی چا په یومستحب کارباندی همیشه توب وکړ او عزیمت یی وگرزاه او په رخصت یی کله هم عمل نه کاوه گویا کی چی داشيطان گمراه کړیده څه حال به وی دهغه چاچی په یو بدعت او بد عمل باندی اصرار همیشه توب وکړی

که دغه مذکور حدیث او دمجمع البحار دغه عبارات زموږ له مروجه دعا گانوسره قیاس کړواوله انصاف نه کارواخلو زموږ دستونه بعد دعا گانی بلکل داسی دی چی یوا امر مستحب ده خودومره اصرار (همیشه توب) پری کیږی چی عزیمت گرزیدلې او په رخصت یی کله هم عمل نه کیږی

لهذا کله ناکله دغه دعا گانی قصداً پرینودل لازمی دی خوالبته طریقه داده چی مخته عوام یواړپوه شی بیاداعمل اجراشی مطلب داشوچی دعا بعد دستونه ثابته ده بلکی مستحب ده خو په لوړ اواز او جهر سره او هر وخت کول لازمی گرزول یی زمونږ په مذهب بدعت ده لهذا دعا باید په خفیه (سوکه) وی او کله قصداً پرینودل شی

دنډلی عباداتولپاره له خپل ځان نه وختونه او کيفتونه معمول بدعت دی

سوال :- ځنی صوفیان حضرات دجمعی دورځی اویاشپی ډیرزیات اهتمام کوی چی په شپه کی نفلونه کوی اودورځی روژی نیسی په شریعت نبوی ﷺ

کښی ددی اهتمام اوتخصص حکم څه ده؟

ځواب دجمعی په ورځ د شریعت نه صرف دجمعی لمونځ ثابت ده چی ښار وی اوشرائط پوره وی ددی نه علاوه نورڅه تردی وختوپوری خاص گرزول دشریعت خلاف ده حضرت نبی کریم ﷺ فرمایي قال لاتختصوا لیلة الجمعة بقیام من بین اللیالی ولا تختصوا یوم الجمعة بصیام من بین الایام الی ان یكون فی صوم یصوم احدکم مسلم ج ۱ ص ۳۶۱ مه خاصه وی شپه دجمعی په لمانځه باندی له نورو شپونه اومه خاصه وی ورځ دی جمعی په روژه نیولو له نورووځونه چی دجمعی په شپه زیادت لمنځونه کوی اوپه ورځ کی یی روژه نیسی مگر هوکه جمعه راغله ستاسوپه هغوروژوکی چی دقضایي دپاره نیسی یانذروغیره اوجمعه پکښی راشی پروا یی نشته

علامه اسحاق شاطبی (رح) لیکي

ومنها التزام العبادات المعینه فی اوقات معینه لم یوجد لها ذالک التعین فی شریعة الا اعتصام ج ۱ ص ۳۴ یعنی بعضی له هیغوبدعاتونه لازمول دی عباداتودی په اوقاتو معینه ووکی چی شریعت دغه تعین تردغه وخته پوری نه وی ورکړی

حضرت مولانا شاولی الله صاحب (رح) لیکي

ومنها التشددو حقيقة عبادات شاقه والتبتل وترك النكاح وان يلتزم السنن والاداب کا التزام الواجبات فاذا كان هذا المتعمق او المتشدد معلم قوم ورئسهم ظنوا ان هذا امر الشرع ورضاه وهذا داره بان اليهود والنصری حجة الله ج ۱ ص ۱۲۰ اوبعضی له هغونه شدت اختیارول دی اوددی حقیقت داده چی داسی مشکل عبادات اختیارکړی چی شریعت دهغوی حکم نه وی کړی مثلاً همیشه روژه نیول اوشپی ویسپی تیروول په نفلوباندی او گوښگی اختیارول اونکاح پریښودل دسنتواوادابوداسی التزام کول لکه دی واجوکه داسی متعمق اومتشدد دقوم لاریښودیارئس وی نو قوم داگمان کوی چی د ده دغه عمل دشریعت حکم ده اودده خوښ ده او همدغه حال دیهودواونصری وودصوفیانووو بالاخیره دی عمل ته علماووبدعت ویلی دی په خاصوشپوروخوکی د عباداتواولتزام کول صحح ندی البته بغیردلازم والی که دجمعی په شپه او یاورځ

کوم عمل اجراشی پروانلری په شریعت کی التزام (همیشه گرزول) منع دی مثلاً که یوسړی دجمعی په شپه صلوۀ تسبیح کوی اودجمعی په هره شپه یی کوی کله یی هم نه پرپړی نوداللتزام ده اوپه شریعت کی منع ده او ددی نه بغیر جائزده یعنی بغیر دهمیشه توب نه

دعید د مبارکې حکم

سوال : دعید په ورځ خلگ په مسجد کی دچای خورلونه ورسته یوله بل سره مصافحه یامبارکې کوی همدارنگه دعید دلمانځه نه ورسته او یا د جمعی دلمانځه نه ورسته او یا دسهراو ماښام دگر دلمانځه نه ورسته مصافحه یامعاقبه په ځینو ځایو کی رواج ده په شریعت کی ددی عمل حکم څه ده ؟

ځواب :- مصافحه یعنی یوبل ته لاس ورکول یامعاقبه یعنی یوبل ته غیرو رکول سنت ده خو البته په اول دی ملاقات یعنی چی دوه نفر سره مخامخ شونو مصافحه یامعاقبه کول سنت دی پدی خاص وختو کی چی دیروخت ناست وی بیاراولاړشی اویوله بل سره مصافحه کوی دا عمل مکروه اوبدعت ده رد مختار لیکي صرح بعض علماء ناو غیر هم بکراهة المصافحه المعتادة عقیب الصلوة مع ان المصافحه سنة و ماذاک لالکونهمال توثیر فی خصوص هذه الموضع ج ۵ ص ۲۷۰ تصریح کړی بعضی علماء زموږ اونیورو علماء و په مکروه والی دمصافحی چی عادت ده ورسته له لمانځه سره له دی چی مصافحه سنت ده ددی بله وجه نشته مگرداچه په دی خاص وخت کی دی مصافحی کولو کوم روایت نشته

همد رنگه حضرت ملاعلی قاری (رح) لیکي

ولهذا صرح بعض علماء بانها مکروهة و حینئذ انهما من البدع المذمومة حاشیه مشکوة ص ۴۰۱ یعنی له دی وجی بعضی علماء زموږ په دی تصریح کړی چی دامصافحه مکروه ده او په دی خاص وختو کی له بدعاتو قبیحه وو څخه ده شیخ عبدالحق محدث دهلوی لیکي انکه بعضی مردم مصافحه میکنند بعد از نماز یا بعد از نماز جمعه چیزی نیست و بدعت است از جهت تخصص وقت اشاعة اللغات ج ۴ ص ۱۲ یعنی داچه بعضی خلگ مصافحه کوی دلمانځه نه ورسته یا دجمعی د لمانځه نه ورسته هیڅ شی هم نده اوبدعت ده له جهته د خاصوالی دوخت نه

علامه طبری (رح) لیکي

یکره المصافحه بعد اداء الصلوة علی کل حال لانها من سنن الروافض و هكذا الحكم فی المعاقبه بحواله لجنه ص ۱۳۰ یعنی دلمانځه ورسته مصافحه کول په هر حال کی مکروه ده ځکه چی دد اشیعۀ گانو طریقۀ ده او همداحکم ده په معاقبه کی حضرت مولانا ظفر احمد عثمانی (رح) لیکي داخرونونه پس چی کومه مصافحه رواج ده دا بدعت ده

امداد الاحکام ج ۱ ص ۹۶ همدارنگه احسن الفتاوی ج ۱ ص ۳۵۴ هم داعمل بدعت بللی بدعت کبیره گناه او یومهلک عمل ده اوددی مذمت مخته په حدیثوکی په تفصیل سره ذکر شو باید مسلمانان له غفلت څخه کاروانځلی پخپله هم له داسی اعمالو نه ځان وساتی اونور هم له داسی منکرو اعمالونه راوگرزوی اودی غفلت په صورت کی به ټول مسئول یوځکه چی بدعت ډیر عظیمه گناه ده کوم چی مونږمخته تفصیلی بحث پری وکړلهدامونږ بایدخپلی غاړی خلاصی کړوداسی بایدنه ووايوچی دااوس رواج گرزیدلی دانشی کیدای

دهگی جنگولوحکم

سوال:- د عید سعید په ورځوکی خلگ هگی جنگوی دی خلگودی عمل ته شریعت په کوم نظر گوری ؟

ځواب :- دخلگودغه عمل دی عید په مبارکوشپوکی په ډیر گناهونو اوبد بختیو مشتمل ده اودی شریعت له نظره داعمل کبیره گناه ده له دینه علاوه په دی عمل کی دی انسان قیمتی وخت عبث تیر پری اوپه حدیث شریف کی راغلی چی هر عبث کاحرام ده اوبل داچه په دی عمل کی ضایع کول دمال هم راځی اوضایع کول دمال حرام دی الله تعالی ﷻ فرمایي چی مبزرین یعنی دخپل مال بیخایه مصرف کونکی دشیطانانورونه دی اوبل داچه په دی مذموم عمل کی د ډیر شغل له وجی ډیر خلگ فرض لمنځونه پر پریدی حالنکه چی په قصد لمنځ قضا کول دی بعضی علماوپه نزد کفرده اوپه حدیث شریف کی راغلې دی چی څوک په قصد لمنځ قضا کړی هغه ته به دوه حقبه په جهنم کی سزا ورکول کیږی ددینه علاوه داعمل یعنی هگی جنگول قمارده اوقمار کبیره گناهه الله تعالی ﷻ ورنه منع فرمایلی لکه چی فرمایي انماالخمروالمیسرو لانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون - یعنی شراب اوقمار وابت وغیره اودی قرعی غیسی داله اعمالودی شیطان نه دی اونجس ده نو پر هیزورنه وکړی تاسوبه فلاح خلاصوالی پیدا کړی . الله تعالی ﷻ په دغه آیات کی دا خبره واضحه کړه چی قمار شراب وغیره دانجس دی لهذا هغه جنگیدلې ماتې شوی هگی مرداری دی حکماً اوخوږل یی حرام دی بلکی دی سود تر روپوهم په حرام والې کی زیاتی دی په هدایه ج ۱ کتاب الکراهة کی لیکي چی قمار کوونکی قاسقان دی شاهی یی نه قبلیری دی امام ابویوسف (رح) اوامام محمد (رح) په نزد دغو خلگوته سلام وراچول هم صحح ندی ❖ بالاخیره دغه عمل دیوی گناه په شکل کی په ډیرو گناهونو مشتمل ده بیا خاصکردی عید په مبارکو ورځو کی داسی ناوړه اعمال ترسره کول لالویه گناه ده ځکه چی په کومو وختونوکی ثواب ترنورو ورځو زیات وی هلته گناه هم ترنورو وختو زیاته وی حضرت نبی ﷺ ددی ورځوپه هکله داسی فرمایي مامن ایام العمل الصالح احب الی الله من هذا الايام العشرة ای عشر ذلحجة مشکوة ص ۱۲۶ یعنی نشته له ورځونه چی نیک عمل الله تعالی ﷻ ته ډیر کی خوښ وی ماسواء له دغو ورځودی ذالحجی.

ښځه او د پښتنوعام رواجونه

دښځوسره ظالمانه سلوک اودهغوی په حقوق تیری کول

د پښتنوعام رواجونه

سوال :- ډیر خلگ په میراث کی خوراو لورته کومه حصه نه ورکوی په شریعت کی ددوی حق څومره ده اوددی خلگوحکم څه ده ؟ بینوابعون الله

ځواب :- دی خوراو لورحق په میراث کی شته اوپه شریعت کی معلوم ده چی خوردې ورورپه مقابل کی یوچندحصه ده اودی وروردوه چنده او کومه چی لورده که یی وروڼه نه وی اولوریوه وی نودپلاریامورپه میراث کی حق نصف ده (نیمی)مال اوکه دوه اویاتردووزیاتی وی بیایي په میراث کی حق اوحصه ثلثین ده . ددی په هکله الله تعالی ﷺ فرمایي یوصیکم الله فی او لادکم للذکر مثل حظ الانثیین فان کن نساء فوق اثنتین فلهن ثلثا ماترک والکانت واحدة فلها النصف سورة النساء حکم کوی الله تعالی ﷺ تاسوته دی تاسودی اولادوپه حق کی چی دسړی حصه ده دووښځو دی حصی برابر ده اوکه صرف ښځی وی وتر دووزیاتی وی نوددوی حصه ثلثین ده اوکه یوه وی بیانصف ده یعنی نیمایي اوکوم چی ددی خلگوحکم ده چی خورلورته په میراث کی حق نه ورکوی ددوی حکم ډیر خطرناک ده الله تعالی ﷺ دی میراث بیان کوی دهغه نه ورسته بیان کوی من یعص الله ورسوله ویتعد حدوده یدخله نارا حالداً فیها وله عذاب مهین سورة النساء آیات ۱۴ څوک چی نافرمانی کوی دی الله تعالی ﷺ اودی رسول دی الله تعالی ﷺ اوتجاوزکوی له قوانینو دی الله تعالی ﷺ داخل به شی اوورته همیشه به وی کی اودده دپساره به دزلت عذاب وی

دیادونی ورده چی په آیات مذکورکی دی خالذلفظ راغلی چه همیشه معنی یی کیږی اودا حکم دی کافرده لهذا ددی هغوخلگوپه باره کی ده چی داتجاوزونه جائزبولې اویاپه داسی ځایودی امام صاحب (رح)په نـزد ډیر ځنډمرادده خلاصه داده چی څوک دخوریا لورپه حق تیری کوی هغه دجهنم مستحق ده اوهمدارنگه په حدیث کی دی چی مشکوة ذکرکړی چی کوم واریث له میراث نه محروم کړل شی نوهغه خلگ چی وارث یی محروم کړی په ورځ دقیامت به له جنته محروم کړل شی رواه ابن ماجه بالاخیره دلوریا خورحق نه ورکول ډیرخطرناک عمل ده اوکبیره گناه ده په داسی عمل کوونکی دی خدای ﷻ دسخت غذاب ویره ده الله دی مونږور څخه وساتې

سوال :- ځنۍ خلگ وايي خورته پلاردودیدوپه وخت ډیرسامانونه پسې ورکوی لهذا نورحق یې دپلارپه مال کی نشته ؟

ځواب :- یوخوهغه سامان دی دلوردمهرپه روپو اخستل شوی وی چی هغه ددی خپلی روپودی اوکه داسامان ددی په مهنوې اخیست شوی هم داعطیه ده له میراث نه مانع نشې گرزیدای اوسره له دی چی داپه ژوندکی ده اومیراث له مرگ نه وروسته وی .

سوال : لور دی پلارپه کوم مال کی حق شته ؟

ځواب :- دلورحق دپلارنه پاتې په نغدوروپوکی اوپه زمکه کی اوپه ټولو هغوشیانوکی چی ترمگ مخته دپلارپه ملکیت کی ووددی حق شته

سوال :- که چیری دی ناعلمی له وجه ورته دپلارپه میراث کی حق نه وی ورکړل شوی نودالله ﷻ دعذاب نه دخلاصون لاره څه ده ؟

ځواب :- هغی محرومی خورته دې وویل شی چی دپلارپه میراثی مال کی ستاهم دومره حق شته ایاته یې ماته پخښې که هغه ښځه په طیب نفس سره بی له اجبارنه داخل حق ورته وبخښې نوامیدده چی الله تعالی به یې هم وبخښی اوله عذاب نه به خلاص شی اوکه هغه ښځه خپل حق ضرور غواړی نوورکول یې لازمی دی په شریعت کی دکونډی حکم

سوال :- ډیرخلگ کونډې ته هم خپل حق نه ورکوی اوهغه بی دهغی له رضایتیه خپل قریب ته دمیراث په شکل کی په نکاح کوی گویاکی ده ته دامیراث پاته ده اوله دنه ماسواء بل څوک داحق نلری چی داکونډه په نکاح کړی اونه داکونډه اختیارلری چی په خپله خوښه له چاسره نکاح وکړی داعمل دی پښتنوترکومه حده ناجائزده ؟

ځواب :- دی یوومسلمان نرووی اوکه ښځه حق خوړل هغه که میراث وی اوکه غیردمیراث وی په اصل کی دی اورخوراک ده اوداوعیدونه مخته

تیرشواوکوم چی داعمل ده چی یوه کونډه بی له رضایتیه دی میراث په شکل کی په نکاح کول دی داهغه ظلم ده کوم چی دی جاهلیت په دورکی مشرکانوله ښځوسره کول الله تعالی ﷻ په دی هکله داسی فرمایي لایحل ان ترثواالنساء کرها نده حلال تاسولره داچی په میراث باندی وړی ښځی په زبردستی اوزورسره ؟ ددی ایات په تفسیرکی تفاسیرلیکی چی دجاهلیت په زمانه کی دی حضرت نبی کریم ﷺ تربعثت مخته چی شرک اووهشت و چی کله به دی یو ښځی میړه (خاوند)مړشودهغه د مرده واریثانو به دده دغه کونډه ښځه که بی زړه غوښته ورسره به یې په خپله نکاح کوله اوکه به یې په خپله نکاح نه ورسره کړه بل ته به یې په نکاح ورکوله اوپه دی

کښې به ددی رضایت اوخوښی ته اعتبارنه وواو کله چې به یې نه په خپله زړه غوښت چې ورسره نکاح وکړی اونه به یې بل چاته په نکاح ورکوله نوپه خپل کورکې به یې بنده ساتله اودهغه کونډې په مال وسامان به یې خپته اچوله چې کله دعدل اوانصاف قانون اسلام راغی نوالله تعالی ﷺ مسلمانانودی جاهلانوومشرکانو له هغووهشیانه اعمالونه رامنځ ته کړل خوافسوس چې نن صبامسلمانانوخاصکرپښتنو قران پریښی ده اوصرف ددنیا حاصلولوته یې مخه کړې چې ددنیا لاس ته راوړلو تعلیمواودسیسو ته یې خپل ټول قیمتې وخت ورکړیده چې په نتیجه کې دی داسی مظلومو خاوندان گرځیدلی چې په اسلامی نړۍ کې ساری نه لیدل کیږی

دخپلې خوراویالورنه دهغې خپل مهراخستل

سوال دډیروخلگوخاصکرپښتنوداعادت ده چې خپله خوریالورپه ډیرو زیاتوروپو ورکوی او دهغې مهرپه خپل جیب کې اچوی اوهغې ته هیڅ برخه نه ځنی ورکوی بلکې بعضی سخت دله انسانان خوداسې هم کوی چې څوک ډیری روپی ورکوی نودی خپله لوریاخوړ ورکوی ولوکه هغه گوډیاړوندواویاډیرسپین ډیری هم وی دقران اوحديث په رڼا کې ددې عمل څه حکم ده ؟

خواب :-اول خوداچې یوه ښځه دکم مهرپه بدل کې په نکاح ورکول مستحب ده لکه چې حضرت عمر(رض)فرمایي الا لاتغالوا بصدقات النساء فانها لو كانت مكرمة في الدنيا وتقواي عندالله لـكان اولئکم بهاالنبي ما علمت رسول الله ﷺ نکح شیئاً من نسائه ولا نکح شیئاً من بناته علی اکثر من اثناعشرة اوقية مشکوة ص ۲۷۷ خبردار زیادت مکوۍ په مهرودی ښځوکی ځکه که دا عزتمندواي په دنیا کې اوتقوی وای په نزد دالله ﷻ نوحضرت نبی ﷺ په دې ډیراوی ووزه نیم خبر چې هغه یوه بې بې له بې بیانونه په نکاح کړی وی اویایوه لورله لورانونه په نکاح ورکړی وی زیات تردولوسواوقیو

حضرت ملاعلی قاری (رح)ددی حدیث په شرحه کې لیکي

فان قلت نهیه عــــن المغلات مخالف لقو له تعالی واتیتــــم احد اهن قنطارا قلت النص يدل على الجواز لا على الفضل والكلام فیها لافیه حاشیه ۴ مشکوة ص ۲۷۷ که څوک وواي چې دی حضرت عمر(رض)منع له زیات مهرنه دی الله تعالی ﷻ له قول سره مخالف ده هغه داچې ورکړی یودی دوی ته زیات مال زه وایم چې ایات دلالت په جواز باندی کوی نه په افضلیت اوخبره په افضلیت دی کم مهرکی ده نه په جواز کی مطلب داچې په زیات مهرښځه ورکول جائز دی اوپه کم مهرورکول یې مستحب دی او همدارنگه دی حضرت ابن عباس (رض)نه روایت ده قال قال رسولالله خیرالنساءایسر هن صداقا- حضرت نبی ﷺ فرمایي چې بهتر دی ښځوهغه ښځه ده چې مهري کم وی اوداسی نور ډیر حدیثونه شته دی کم مهر په افضلیت کې پاته شوه دا خبره چې دښځو خپل مهرونه هغوی ته نه ورکول کیږی اوددوی له رضایته

سوال :- ڇڻي خلگ يوه ٻڻه لري خوبيا بله ٻڻه کوي چي په نتيجه ڪيبي دي مختني ٻڻي ژوند ڏير خراب شي له هڻي سره خپل ميرپه صهي وضع نڪوي دهني په مال اونفقه اوتقسيم کي ڪمي کوي د شريعت محمدي له نظره دغه عمل ڇه حکم لري ؟

ڄواب :- الله تعاليٰ ﷻ فرمايي چي ڪه تاسو عدل اوانصاف د ٻڻوپه مابين کي نشي کولاي نوبيا يوه ٻڻه وڪري اوياميڻه وڪري چي ڇڪه چي هغه دومره زيات حقوق نلري لکه چي الله تعاليٰ ﷻ فرمايي وان لاتعدلوا فوا حدة اوما ملکت ايمانکم الخ اوهمدارنگه دي ابوهريره (رض) صحح حديث شريف ده چي رسوال الله ﷺ فرمايي چي کوم شخص چي دوه ٻڻي ولري اودده ميـــــلان يوطرف ته وي نودي به راشي په ورځ دقيامت اوپه يوه خوابه کوږوي اگرکه دزړه په محبت چي ديوي سره زيات اوله بلي سره کم وي په شريعت کي يي کومه گناه اوماخذ نهشته خوالبتـــــه دهني په نفقه اوپه تقسيم کي ڪمي کول ظلم ده لهداله مسلماننوسره ظلم کول بيا خاصکرله خپلي ٻڻي سره چي هغه دميرپه ڏير خدمت کري ڏير بد اونا روا عمل او ظلم ده الله تعاليٰ ﷻ فرمايي انا اعتدنا للظالمين نارا يعني مون ڀڙالمانوته اوربرابر کري ده

د ښځو ورکول په بدی وکی

سوال :- د پښتنورواج ده چی دخپل منځی دښمنی ختمولولپاره هغه مقابل لوری ته چی دمړی پوری پری بانندی وی دغه بل مقابل دهغه مړی په بدله کی ښځی ورکوی دشریعت له نگاه داعمل څه حکم لری ؟

خواب :- داداسې نارواعمل اولوی ظلم ده چی په تمام جهان کی یی ساری نه لیدل کیږی بلکی دجاهلیت په زمانه دمشرکانوپه اعمالوکی چی دښځو متعلق یی ډیرزیات دانسانیت خلاف ظلمونه کول هم کوم اثرنه لیدل کیږی چونکی داپه اصل کی دحورو انسانانوخرڅول دی چی په شریعت کی ډیر سخت حرام دی دحورو انسانانودخرڅوونکوسره الله تعالی دجهنم وعده کړیده الله تعالی ﷻ انسان بیامسلمان ډیرغزتمند پیداکړیده لکه چی الله تعالی ﷻ فرمایي ولقدکرمنا بنی ادم لهذا دهغو درجه له چارپایانو سره برابرول دقران اوحدیث اوعقل سلیم خلاف ده اوبل په دی عمل سره د دغې ښځې ټول عمربرباد شی ددغی ښځی رضایت هم ختم شی اومهری هم له منځه ولاړشی اودادخدای پاک ددی ایات خلاف ده.

واحل لکم ما وراء ذالکم ان تبتغوا باموالکم الخ یعنی حلال دی تاسولره ددینه ماسواء چی طلب یی کړی په بدله دمهرکی یعنی الله تعالی ﷻ فرمایي چی تاسوله نوروپر دیوښځوسره نکاح کولای شی دهغونه ماسواء کوم چی مونږحرام کړیدی خوپه بدله دمهرکی ورسره نکاح کولای شی لهاداعمل دقران او حدیث خلاف ده اودخپل قریب سره داسې ظلم کول ډیره بې رحمی ده الله تعالی ﷻ دی مسلمانان دداسی ناوړه رواجونونه خلاص کړی

د نوی نورز د لمانځلو حکم

سوال :- دا کشرمسلمانانورواج ده چی دحمل دمیاشتی لمړی ورځ نوی نوروز ډیرپه جوش اوخروش سره لمانځی اوپه دی ورځ میلی جوړوی همدارنگه په کورونوکی څه شیان پخوی اوبیایي نوروکورونوته دتحفی یاتبریکی په شکل وروړی داعمل شریعت محمدی څنگه محکوموی ؟

خواب :- چونکی داعمل دمجسومشرکانوعمل ده لهذاله هغوسره دتشبه په وجه علماوودغه عمل ډیرخطرناک بللی چی هغه لیکي چی که چیری

داهديي اواجتماع دى دغى ورځى دتعظيم په وجه اجراء شى نوبياكفر ده او كه دتعظيم په وجه نه وي صرف ديورواج په خاطر وي بيا دغه عمل كفر نده خوالبته نكول يي ښه كارده دبزايي عبارات په دى هكله په لاندې ډول دى المسلم اذا اهدى يوم النيزوزالى مسلم اخرشياولم يردبه تعظيم ذالك اليوم ولكن جرى على ما اعتاده بعض الناس لا يكفرو لكن لا ينبغي له ان يفعل ذالك ويفعله قبله او بعده لان لا يكون تشبه بالوثك بل حاي ليكي وما جرت العادة فى سمرقند بنصب امير نوروز واجتماع الناس وخروجهم الى اب رحمة واجتماعهم ثلاثة ايام واهدى الناس الى امير نوروز فلا شك انهم اذا ارادوا تعظيم اليوم بذالك كفر يعنى كوم چى په سمرقندكى كوم رواج ده چى دنوروزلپاره يوا مريدروى او خلك اميردى نوروزته تحفى پيش كوى په دى كى شك نشته چى كه چيرى په دى سره ددوى اراده تعظيم ددى ورځى وي نوداكفرده لهذا دداسى مهلكو اعمالونه ډير اجتناب پكارده . والله واعلم

د ننوتې د پسه حكم

سوال :- يوله رواجونود پښتنوخه دارواج هم ده چى دخپل منځې دښمنى او خفگان ختمولولپاره هغه مقابل خفه لورى ته چى دغه لورى پرى ملامت شوي وي پسونه دننوتې په نامه ورولې ترڅوهغه خوشحاله شي بيا هغه خلك دغه پسه حلالوى او پخوى يي او پدى روغه جوړه كى موجود خلك يي خورى په شريعت كى د پښتنو ددى عمل حكم څه ده ؟

خواب :- كه دمفسيرينو او فقهاوو عبارت مخته كيږدواو غور پرى وكړو نورامعلوميرى چى داعمل ناجائز او دغه غوښې حرامې دى تفسير كابلې دالله تعالى ﷻ ددى قول لاندې ليكي وما اهل به لغير الله مطلب داچى دالله تعالى ﷻ دنامه نه ماسواء دكوم بت يا جن يا مرشد په نامه يي وټاكي دهغه دتقرب اورضا غوښتنى په نيت يي ذبح حلال كړى دهغه دخوښى په نيت دهغه ځناور ساه ايستل مطلب وي ددى ټولودغوښو خورل حرام دى ولو كه دحالايدوپه وخت كى دالله تعالى ﷻ نوم پرى ويل شوى هم وي همدارنگه تفسير معارف القرآن ليكي كوم يو ځناور چى دغير الله دنزدىكت اورضا

حاصلولولپاره حلال شى يعنى دهغه دوينى تويولو غرض داوى چى داغير خوشحاله شى اود ذبحى حلاليدوپروخت دالله ﷻ نوم پرى واخستل شى لكه چى ډير ناخبره مسلمانان دبزرگانو او پيرانوپه نامه دهغوى درضا حاصلولولپاه ځناور ذبح كوى اودالله تعالى ﷻ نوم پرى اخلى داشكل هم په اتفاق دعلماء ووسره حرام ده اود ذبح (حلال) شوى شى مردارده . همدارنگه تفسير بضاوى اوتفسير قرطبي هم ددى ايات لاندې داسى تفسير كړى دتفسيرود عبارتو مطلب داشوچى كوم ځناور دچا درضا غوښتنى او خوشحالى دپاره حلال شى دهغى غوښى خورل حرام دى اگر كه دالله تعالى ﷻ نوم پرى ويل شوى هم وي اودرمختار په

کتاب ذبائح کی پہ دی هکله داسی لیکې ذبح لقدوم الامیرونحوه کواحدمن العظمایحرم لانه اهل به لغیرالله ولو ذکر اسم الله درمختار کتاب ذبائح - کوم خُناور چی ذبح حلال شی دامیردرا تگ په خاطر یادنورو لوررتبه خلگولپاره حرامیږی ولوکه دالله تعالی ﷻ نوم پری ویل شوی هم وی خُکه چی په دی ذبح دغیردنامواوزشوی درمختارله دی عباراتونه ورسته ددغه خُناور او دهغه خُناورچی دمیلستمستیاپه خاطر حلال شوی وی فرق بیان کړیده چی دمیلستمستاپه پسه کی دغوښو خوړل مطلب وی اوپه همدی نیت حلالیږی نوغوښې خوړل یی جائز دی اوپه دغه ذکر شوی صورت کی دغوښو خوړل مطلب نه وی بلکی ذبحه حلالیدل مطلب وی چی هغه خوشحاله شی نو خُکه دااهل به لغیرالله شونومردارده او غوښی یی حرامی دی انتهی همدارنگه دننوتې په پسه کی هم حلالیدل او خوشحالیدل مطلب وی او خوړل دغوښو طبعاپکښی راځې بالاخره د مذکرو عباراتوپه رڼاکی ویلای شوچی دپښتنوداعمل ناجائز اودی ننوتی دپسه غوښی حرامی دی.

د شریعت له نظره د بدفالی حکم

سوال :- اکثر خلک دکونگ په نامه په یوه مرغه بدفالی نیسی وایي چی کونگ دچاپه کورکښینی هغه سپیره وی همدارنگ دصفری په میاشت بدفالی نیسی وایي چی دادبلاوواومصیبتونومیاشت ده په شریعت کی ددفعالی حکم څه ده ؟

خواب :- نیک فالی په اسلام کی شته اوجائزده اوبدفالی په اسلام کی منع ده اوداهغه جاهلانه عقایدی چی په عربوکی دحضرت نبی ﷺ تربعث مخته چی دشرک اوجهل دور ووموجودوچی کله دین اسلام دونیاته راغي نود جهل ټولی تیاری رناشوی اواسلام داسی ناوړه عقایدختم کړل اووربانندی یی ردوکړ لکه حضرت نبی ﷺ فرمایي لاعدوی ولاطیره ولاهامه ولاصفر مشکوة ص ۳۹۱ دعودی معنی دادچی دیومرض سرایت کول بل ته د جهالیت په زمانه کی داعقیده وه چی یوروغ انسان به دمریض خواته نه کښیناسته اونه به یی ورسره خوراک څښاک کاوه دموجوده زمانی دډاکترانوهم داعقیده ده چی څوقسمه مرضونه یوبل ته سرایت کوی لکه جزام ،جرب ،رمدوغيره بالاخره حضرت نبی کریم ﷺ دجاهلانومشرکانوپه دی عقیده ردوکړ اووی فرمایل لاعدوی یعنی سرایت کول دیوه مرض بل انسان ته په اسلام کی نشته (ولاطیره)ددی معنی ده بدفالی لکه چی ویل کیږی فلانی سړی په مخه راگی ځکه می کارخواب شوځکه هغه ښه انسان نده داهم دجاهلیت عقیده وه چی نبی ﷺ پری ردوکړ اووی فرمایل لاطیره یعنی بدفالی په اسلام کی نشته دهرڅه مالک خیروی اوکه شروی الله تعالی ﷻ ده دچاپه لیدلواوپه مخه راتللوکی هیڅ نه پیښیږی ترڅوچی دالله تعالی ﷻ ارده نه وی (ولاهامه) دایومرغه ده چی دپښتونودرواج مطابق کونگ ده دجاهلیت په زمانه کی هم په دغه مرغه بدفالی کیدله لکه چی اوس یی ډیرمسلمانان په بدفالی نیسی حالانکه چی هغه دالله تعالی یوثنناخوان مرغه ده حضرت نبی ﷺ دشرکانو په دغه عقیده هم ردوکړاووی فرمایل ولاهامه یعنی بدفالی نیول په مرغه چی دچاپه کورکښینی سپیره کوی یی داپه اسلام کی نشته هرڅه دالله تعالی له جانبه دی مرغه دهیڅ شی مالک نده (ولاصفر) دجهالیت په زمانه کی هم داعقیده وه چی صفره دبلاوواو مصیبتومیاشت ده حضرت نبی ﷺ په دی عقیده هم ردوکړچی ترمیاشتی خیراو شرهیڅ تعلق نلری هرڅه چی وی الله تعالی یی کوی خیروی اوکه شرله دی نه علاوه بعضی علماوو بدفالی ته شرک ویلی ځکه چی دالله تعالی نه ماسواابل شی هم په خیر اوشرکی مالک بلل کیږی درس مشکوة ص ۶۵۹ مطلب داشوچی په ذکرشویوشیانو لکه کونگ اودصفری میاشت وغیره بانندی بدفالی نیول دشرکانواودجاهلیت دزمانی عقایدوو چی اسلام پری سخت ردوکړخوافسوس چی دپښتنوهررسم او رواج چی لتوی هغه په اصل کی دکفارومشرکانویاهندوانورواج وی چی داپه څورلسمه صدی کی دجهل اخیره انتهاده له داسی عقیدونه پرهیزکول لازمی دی ځکه چی داسی عقایددرلودل لویه گناه اوغټ جهل ده .مسلمان بایدله اسلام نه

دومره ناخبره نه وی چی خپل اسلامي عقايد له نوروڅخه نشي جلا کولای . سوال :- که له یوې خوا حضرت نبی ﷺ فرمایي چی دمرض سرايت کول له یوو نه بل ته نشته خوله بلی خوتجربې داثابته کړیده چی دیووانسان مرض بل ته سرايت کړیده اوهمدارنگه دحضرت نبی ﷺ په بل حدیث شریف کی دی فرمن المجذوم فرارک من الاسد یعنی دجزام په مرض باندی له اخته انسان نه داسی ټیښته کوی لکه له زمري نه ددی حدیث شریف مطابقت له مخته حدیث سره څه ده ؟ دتجربې په هکله ځواب څه ده ؟ ځواب :- په دی خبره کی شک نشته چی صحت اومرض اوهرڅه دالله تعالی ترارادی پوری اړه لری خوالبته دی مسلمانانوعقیدی داسی جوړی شوی چی زه له مریض سره په تعلقاتوپه مرض اخته کیږم لکه الله تعالی فرمایي اناعلی ظن العبدی یعنی زه دخپل بڼده په گومان یم هغه چی څه گمان کوی نوزه هم هغسی ورپیښوم نوپه حقیقت کی دتجربې داخبره هم دالله تعالی په اراده سره ده ځکه خوچی کله له حضرت نبی ﷺ نه پوښتنه وشوه دهغی صالح اوسالیم اوبن په هکله چی له اجرېبو(خارښی)اوبنانوسره گېشوی وواوپه مرض اخته شوی وونوحضرت نبی ﷺ وفرمایي فمّن اعدی الاول یعنی اول اوبن ته دامرض دچانه سرايت کړی بلکی داتول دالله تعالی لخوا دی اودحضرت نبی ﷺ ددی حدیث چی فرمن المجذوم الخ مطلب داده چی تاسوله داسی مریضا نونه لری وه اوسی چی هغه دجزام په مرض اخته وی ترڅوستاسوعقیدی صحح اوسالیمی پاته شی ولی که تاسود داسی مریضانوسره تعلقات لرئ اوتاسومریضان شی نووایاست به چی زه ځکه په دی مرض اخته شوم چی ماله دغه مریض سره تعلقات لرل اوحالانکه داغلطه عقیده ده نودصحح عقیدی جوړولواوپه همدی صحح عقیدی دپاته کیدوپه خاطر حضرت نبی ﷺ داسی وفرمایي فرمن المجذوم الخ ورنه په حقیقت کی هرڅه دالله تعالی لخوا دی خپروی اوکه شر دیادونې وږده چی دمسلمانانولاندی رواجونه هم په بدفالی کی داخل اوناوادی لکه په نوی دوستی کی له ډوډی خوړلونه ورسته دوستانوته لاس نه ورپریمنځل ،دخسره کورکی ناوې تردیوشپوپوری په ځنځولی کی کښینول چی اکثرلمنځونه ورنه قضاوی همدارنگه دقبرکندولوپه وخت کی چی کرهان سره ووهل شی وایي چی بل مړی کیږی همدارنگه خلگ وایي کلیانی مه اړوی جنگه یاغم پېښیږی اووایي مسافرتلی جارو مه وهی مسافرت ته تاوان رسیږی اووایي وړوکی هلک په سرپه چپلاخه مه وهی یتیم کیږی که څه هم په سروهنه شرعاً ناجائزده همدارنگه وایي ددواخترونوپه منځ کی واده مکی غم پیښیږی حالانکه دغه دشعیه گانورواج ده اووایي په سپینه ټنډه ناوی مه راوړی مرگ یاغم جوړیږی اوهمدارنگه په ډیروناوویوبدفالی کیږی چی وایي ددی ناوی دراوړلوسره په کورکی غمونه دی ټنډه یي نشوه راپوری بختوره ماخذخلاصة الفقه والعقاید لهذا داتول ناروارواجونه دی اوحرام دی ځکه چی هرڅه دالله تعالی له جانب دی خپروی واکه شروی ترمختنیوشیانو پوری هیڅ شی تعلق نلری بلکی تردغوشیانوتعلق ورکول بدفالی ده اوبدفالی په اسلام کی نشته بلکی علماووورته شرک ویلی ده الله دی مونږله داسی عقایدو څخه وساتی.

خالونه وهل حرام دی

سوال :- د ډیرو پښتنو بڼخو رواج ده چی دی ویدیو پروخت په مخ خالونه وهی اوبعضی سړی هم په لاسونو خالونه لگوی په شریعت کی ددی عمل حکم څه ده ؟

خواب :- خالونه وهل حرام دی او په داسې عمل کوونکی دخدای ﷻ لعنت ده او په کوم ځای چی خال وهل شوی وی هغه نجس ده که په علاج سره لری کیدونولری کول یی واجب دی حضرت نبی ﷺ په دی هکله داسی فرمایي لعن الله الوصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة مشکوة ص ۳۸۱ یعنی لعنت کړیده اله تعالی په ویښتانولگونکی بڼخه باندی اوددی عمل په طلب کوونکی باندی اولعنت کړیده الله تعالی په خال لگونکو بڼخو باندی اوددی عمل په طلب کونکی باندی حضرت امام نووی (رح)

ددی حدیث په شرحه کی لیکي داحدیث شریف صریح ده په حراموالی دی خال وهلواو ویښتانولگولوکی اودادواپه حرام دی مطلقاً په فاعل اومفعول دواړوباندی اوپه کوم ځای چی خال ولگیږی هغه نجس گرزی که چیری لری کول له منځه تلل یی په علاج سره کیږی نولری کول یی واجب دی اوکه نه لړکیدومگر په زخم سره په داسې حال کی چی ټول اندام یی ضایع کیږی اویا له کاره لویږی اویایی حسن ښایست بلکل ختمیدونویایی لری کول واجب ندی البته توبه ایستل ضروری دی اوپه تاخیرسره یی گنہگاریرپی حاشیه مشکوة ص ۳۸۱ خوبدبختانه چی ددی عمل کوونکی ته داعمل بلکل حرام نه ښکاری نولری کول خویي خود نشته اوتوبه ایستل له دی عمل نه یی په خاطرکی هم نه راځی بالاخیره داډیربدعمل ده او نن صبا په ډیرکثرت سره اجرا کیږی ددی کتاب مطالعه کوونکی نه زما داهيله ده چی باید دامسئله په خپل اهل عیال باندی هم عملی کړی اونوروته یی هم ورسوی

دالله تعالی ﷻ نه پرته په بل شې قسم کول

د ډیروناعلمه خلگو خاصکردپښتنوعادت ده چی دالله تعالی نه پرته په نوروشیانوهم قسمونه کوی لکه په جماعت ،کعبه اوپه پیرصاحب ایا داسی قسمونه کول جائز دی اودحضرت عمر(رض) ددی حدیث شریف مطلب څه ده من حلف بغیرالله فقداشرک وفی روایت فقدکفر یعنی څوک چی دالله تعالی نه پرته په بل څه قسم وکړی نوهغه شرک وکړ اوپه یوه روایت کی دی چی هغه کافرشو؟ خواب :-حلف قسم کول دالله

تعالیٰ نه پرته په بل څه حرام دی اونه دغه قسم پوره کول ضروری دی او نه دالله تعالیٰ نه پرته په بل څه قسم کولوته قسم ویل کیږي هداية په باب اليمين کی ليکی فاليمين بالله دون غيره یعنی قسم صرف دالله تعالیٰ په نوم کیدای شی نه په بل څه په بل ځای کی ليکی ومن حلف بغیرالله لم یکن حالفاکا لنبی ولکعبه وکذااذاحلف بالقران لانه غیرمتمعارف یعنی چاچی قسم وکړ دالله تعالیٰ نه ماسواء په بل شی هغه قسم کونکی نده لکه په نبی، کعبه اوقران قسم کول ځکه چی دا متمعارف مشهورنده . اودحضرت عمر(رض)حدیث علماوو د حدیث په کفران نعمت اویاشرک خفی باندی حمل کړیده یعنی شرک نده خوبیا هم یوخطرناک قول ده ځکه چی یوخودالله تعالیٰ نه پرته په بل څه قسم کول حرام دی اوبل دهغه سپری چی دالله تعالیٰ نه پرته په بل څه قسم کړی ددپه دغه عمل دده نیک اعمال ختمیږي لهداله داسې اعمالونه ځان ساتل ضروری دی (مأخذهدایة باب اليمين والفجرصادق ص ۷۵)

یوصاحب رتبه شخص ته دلتیدلو حکم

سوال :-داکثرخلگورواج اوعادت ده چی کله یومجلس ته یوصاحب رتبه شخص راشی نوپه دی مجلس کی ناست خلگ دهغه لپاره تعظیمالتیږي دمسلمانانودغه عمل دشریعت موافق ده اوکه نه ؟

خواب :-په دغه مسئله کی علمامختلف دی بعضی علماوایی چی دچادپاره تعظیماً لتیدل مطلقاً جائزندی ځکه چی حضرت نبی کریم ﷺ په تعظیم سره ښه لایق ووخوهغه صحابه (رضی الله عنهم)له دغه عمل نه منع کړل اوځنی نورعلماوی چی که دالوررتبه شخص داغواړی چی ماته دی خلگ ولاړشی نوورته لتیږي دی اوکه نه غواړی نونه دی ورته لتیږي حضرت مولانا عبدالحی (رح)لیکی چی حقه خبره داده چی کومه حضرت امام غزالی (رح)اختیارکړیده چی لتیدل تعظیماً مطلقاً جائزدی که هغه لوررتبه شخص غواړی اوکه نه دهغه د خوشحالی اوعزت لپاره نفع المفتی والسائل ص ۱۲۷ خوبایدووايوچی صاحب رتبه سپری په زړه کی داتقاضابایدو نکړی چی ماته دی خلگ ولاړشی ځکه چی په حدیث شریف کی په دی ډیرسخت وعیدموجودده

په مسجد کې د دنیاوی خبرو کولو حکم

سوال :- دی پښتنورواج ده چی په جماعتونوکی منجسونه کوی اودی مهمان خانوپه شکل یی استعمالوی دپښتنوددغه عمل حکم څه ده اودالله تعالی ددی آیات مطلب څه ده ؟ وان المساجد لله فلا تدعوا مع الله احدا مسجدونه دی الله تعالی کورونه دی تاسو مه بولی په مسجدوکی دالله تعالی نه سواء بل هیڅوک

ځواب :- په جماعتونوکی دنیاوی خبری کول بعضی کتابولکه خزانه الفقه حرام بللی اوهمدارنگه په بعضی احادیثوکی په دی باره کی ډیرسخت وعیدونه راغلی اودی ذکر شوی آیات په باره کی تفسیراحمدی لیکي چی ددی آیات ډیرتفسیرونه راغلی خو واضح تفسیری داده چی دایات نازل شو لپاره دمنع کیدودی خبرودینوی ووپه مسجد کی له جهته دتعظمه دی مسجدڅکه چی دادی الله تعالی کورونه دی لهذاتعظیم یی پکارده نولایق له هغه چاسره چی دی الله تعالی اودی رسول الله ﷺ اطاعت کوی داده چی په مسجدکی صرف عبادت اودکرووکړی نه بل شی . انتهى

سوال :- دی سنتوځایونه چی نن صباله مسجدوسره جوړیږی که په دی کښی دنیاوی خبری کیږی دابه هم جائز نه وی لکه په جماعت کی ؟

ځواب :- دی سنتوځایونه چونکی دی مسجدپه نیت نه جوړیږی بلکی له اوله نه دی منجس لپاره په نظرکی نیول شوی وی لهذادی سنتوځایونه دی مسجدوحکم نلری خو چونکی دامنجسونه دی مازدیگراومانښام ترمخ کیږی اودی سهرپه وخت کی له لمانځه نه ورسته کوم چی داډیر دبرکت وختونه دی اول خوپه دی وختوکی پټه خوله کښیناستل هم دذکر په شان ثواب لری نوپټه خوله کښیناستل پکاردی اوکه خبری کوی نو مناسبه داده چی له بیهوده اوبیکاره خبرونه پرهیږووکړی ځکه چی نبی ﷺ فرمایي ومن لم يقل خیراً فلیصمت یعنی څوک چی دخیرخبری نکوی نو پټه خوله دی کښینی

په نوکانودرنگ لگولوسره اودس نه کیږی

سوال :- یونوی رسم دښځوداهم ده چی په نوکانورنگونه لگوی ددی عمل په کولوسره په اوداسه اوغسل کی کوم تغیرراځی اوکه نه ؟

ځواب :- په اودس اوغسل کی داضروری ده چی نوکانوته اوبه ورسپړی که چیری داسی یومانع موجودشی چی نوکانوته اوبه نشی رسیدلای نواودس نه کیږی دنوکانورنگ هم داسی ده چی نوکانوته اوبه نه پریږدی لهذا علماووپه دی فتوی کړی ده چی دنوکانو درنگ سره اودس نه کیږی اود دی اصل دی علمگیری لاندی الفاظ دی اولذق باصل ظفره طین یابس اورطب لم یجز علمگیری ج ۱ که په اصل دنوکانوپوری وچې یالندی ختی

نښتې وی نو اودس نه کیږی . بالاخیره دی نوکانورنگ لگولوسره اودس نه کیږی که چیرې دارنگ لگیدلی وی نوضروری ده چی داودس کولوپه وخت یی وگروی (لری)کړی ځکه چی داډیر خطرناک عمل ده مسلمانانوته پکارده چی خپل اهل او عیال دداسی اعمالونه رابندکړی کنه مسئولیت به یی دی ټولوپه غاړه وی حضرت نبی کریم ﷺ فرمایي کلکم راعی وکلکم مسئول عن رعیتیه یعنی هر یو دتاسو نگهبان ده او هر یو دتاسو مسئول ده له خپل رعیته یعنی اهل او عیال نه

دطريقت اثبات دقران اوحدیث نه

سوال :- بدبختانه چې ځینی خلگ له طریقت اوبیعت نه انکارکوی وایي چې داله کوم آیات اویاحدیث نه ثابت نده که په دی هکله معلومات راکړی خودوها بیت پسند خلوغلط فهمی زائله شی ؟

خواب :- بیعت یا طریقت پایه پښتوساده ژبه لاس نیوی دقران اوحدیث نه ثابت ده اوورنه انکارکول صرف جهل اواتباع دهواده اودشیطان دوسوسو پیروی ده دطریقت څلورطریقې نقشبنديه قادريه سرورديه چشتيه دنړۍ په گوټ گوټ کی موجودی دی اوحق دی په لکهاوو او میلیونو عاملین لری اوپه څلورومذهبو کی تراوسه په دی طریقهو هیڅ یو عالم نه رد کړی نه یی داعمل دشریعت خلاف بللی بلکی ټولو علماؤ وداعمل په دین کی یو ضروری عمل بللی ده اوپه خپله علماً ووچی دصحابه وونه ورسته دوی دحق لارښوددی دطریقت دغه عمل اجراء کړی اوځانونه یی پکښی داخل کړی اونوروتی یی هم په دی عمل باندی توصیه کړیده بعضی اهل حدیث یا غیرمقلیدین دبیت نه انکارکوی حالانکه چې دادنیایه سربو مفسده اوبی ادبه اودشیطان دخویشاتو تابع فرقه ده دبیت ثبوت له قرانه علماً په لاندی آیات کې ښیي یا ایها النبی اذا جاءک المومنات یبایعنک الایة ترجمه ای پیغمبره چې کله تاته مسلمانی ښځی راځی اوله تاسره په دی خبره بیعت کوی چې له الله تعالی سره به شریک نه چوپړی اونه به غلاکوی اونه به زناکوی اونه به خپل بچیان قتلوی اونه به په کوم بهتان راتگ کوی چې دخپلولا سو او پښوپه مابین کی یی جوړکړی وی نه به ستانافرمانی کوی په مشروع اورواوکارو کی نوروسره بیعت وکړه بیان القران حکیم الامت مولانا شرف علی تهانوی ددی آیات په حاشیه لیکي چې دا آیات په دی خبره واضح دلالت کوی چې بیعت په اسلام اوقران کی ثابت ده اوله حدیث نه دبیت ثبوت دعباد بن صامت روایت ده قال علیه الصلوة والسلام وحوله عصابة من اصحابه بايعوني على ان لاتشرکوا بالله ولا تسرقوا ولا تزنا الخ بخاری ترجمه چې حضرت نبی ﷺ وفرمایل اودده اردگرد په شا اوخوا دصحابه وویوه ټولی وه چې ماته بیعت راکړی په دی چې تاسوبه له الله تعالی سره شریک نه نیسی اونه به غلاکوی اونه به زناکوی اوتراخیره دحدیث شریف حضرت مولانا ذکریا (رح) ددی حدیث شریف لاندی لیکې دحضرت نبی ﷺ دغه بیعت دصحابه وونه نه بیعت داسلام ده نه بیعت دجهاد بلکی داعینی هغه بیعت ده چې صوفیه حضرات خلیفه گان یی په امورو داسلام باندی دتینگښت لپاره اخلی حضرت مولانا عبدالغفور عباسی لیکي چې داحدیث په دی تصریح ده چې دبیت اسلام اوجهدانه علاوه په ترک دگناهواوپه التزام دنیکو اعمالوهم بیعت دنبی ﷺ په زمانه کی موجودو دمحدث جلیل مولانا خلیل احمد سهارنپوری نه سوال وشو ایاستاسو یعنی داهل سنت والجماعت په نزد باندی مشغولیدل په اعمالو دصوفیه وښاندی اوورنه بیعت کول جائز دی اویا تاسوپه دی قول کوی چه رسیدل دهیغوفیوضو باطنه چې له سینودبزرگانواویاله قبروددوی چې نوروته به رسیږی اوهغه فایده ځنی اخلي داحق دی ؟ په خواب کی لیکي يستحب عندنا اذا فرغ الانسان من تصحيح العقاید وتحصيل المسائل

الضروريه من الشرع ان يبايع شيخا راسخا لقدم في الشريعة زاهدا في الدنيا راغباً في الآخرة الخ يعني مستحب ده زمونرداهل سنت په نزدباندي چي كله يوانسان فارغ شي له صحح كولود عقايد و خه اوله حصول و ضروري مسائل و شريعت نه نوبايديعت و كړي له يوه شيخ خه چي هغه راسيخ القدم وي په شريعت كي اوبې پرواه وي له دنيا نه او طلب كونكي داخيرت وي عقايداهل سنت والجماعت ص ۲۶

ديعت ضرورت اود صحبت شيخ ثبوت له قران نه

سوال :- ايا بيعت كول ضروري دي ؟

خواب :- ددي متعلق حضرت اشرف علي تهانوي (رح) په خپل كتاب التكشف ص ۱۲۶ كي ليكي چي لكه څرنگه دمرض ظاهري د علاج لپاره ديوداسي طبيب ضرورت ده چي په خپله هم صحح اوتندرست وي اود نور و علاج هم كولاي شي همدارنگه دمرض باطني د علاج لپاره دداسي شخص اومرشد ضرورت ده چي په خپله هم متقي اوصالح وي مبتدع اوفاسق نه وي اودنوروهم تكميل اوتصحح كولاي شي (انتهې) لكه څرنگه چي مخته تير شو حضرات صحابه باوجود ددموره كمالاتو چي هريويي ددين ستوري اورنواوه اودهدايت وړانگي ددوي په اقتداء كي مستوري وي چي ديوه ادناصحابي درجه اومرتبه يي داوسني زماني له يوه غټ ولي نه اوچته اوبلنده وه خوبياهم دوي دحضرت نبي كريم ﷺ سره په ترك دمعيصياتوبيعت كاوه نودنن زمان مسلمانان چي دپيروبد بختيو اوناړواووشكاراومرتكب دي څنگه كولاي شي چي دجهل اوضلالت په توره تياره كي خپل مقصده ځان ورسوي ترڅو چي يي يورهنما دځان لپاره نوي غوره كړي داسي رهنمايان اوليالادنږي په گوټ گوټ كي موجود دي هرانسان ته لازمه ده چي داويلالاوسره تعلق پيدا كړي اوپه هغوي دشو

يوبركاتواوانواري الهي فيوض څه ناڅه ځان ته راجلب كړي لكه چي يوشاعر وايي دعطاريه دكان كښينه چي عطارشي - خودبه سوزي چي ملگري دلوهارشي

اوالله تعالى دنيكوبندگانوسره په تعلق درلودلوسره مسلمانانوته توصيه كوي اوفرمايي واتبع سبيل من اناب الي ترجمه متابعت كوه په دين كي دلاري دهغه چاچي رجوع يي كړيده ماته يعني له هغوسره تعلق جوړكړه بل ځاي الله تعالى فرمايي واصبرنفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداوة والعشى يريدون وجهه ترجمه اوبند كړه نفس خپل له هيغو كسانوسره چي بولي رب خپل په سهاراوبينگاه كي اوارده كوي په دي سره رضا دالله تعالى بل ځاي الله تعالى فرمايي يا ايهاالذين امنوا اتقواالله وكونومع الصادقين ترجمه اي مؤمنانو وويريږي دالله تعالى نه اودصاديقينو ريښتينو)سره وواوسي مولانا ذكريا(رح) ليكي چي مفسرين وايي دريښتينيونه مراد دتصوف شيخان دي څوك چي ددوي ددرشل خدمتگار شي نوددوي دتربيت اوروحاني قوت په بركت دا بنده لويي

لويي ترقی کوی تبلیغ نصاب ص ۳۱ الله تعالى په مذکروایاتونوکی صراحة بیان کړی چی که تاسو تقوی کوی
نودصادیقینواولیا لاؤمعیت یوځای والی اوله هغوسره صحبت اختیارکړی

د بعضی شاعرانواقوال هم دی طرف ته رابلل کوی لکه یوشاعرلیکی صحبت صالح تراصلاح کند - صحبت
طالح تراطالـح کند

یعنی د نیک صالح مجلس به تانیک کړی اودبدمجلس به دی بدکړی یوبل شاعرلیکی

هر که خواهدهمنشینی باخدا گونشیند درحضوراولیاء

هرڅوک که غواړی یوځای والی له الله تعالى سره ورته ووايه کښینه په حضورداولیاؤکی

د شیخ شرائط

سوال :- له څنگه شخصیت څخه باید بیعت وشي ؟

ځواب هغه شخص چی ورنه بیعت کیږی دهغه دپاره علماوولاندی شرائط بیان کړیدی باید متقی اوصالح وی
د سنت تابع وی مبتدع باید نه وی دینی علم په قدر د ضرورت ورته حاصل وی عاقلان عالمان دهغه طرف
ته مائل وی دهغه صحبت اومجلس باید مؤثروی اودهغه د صحبت اومجلس نه دمیردانودعمل اصلاح کیږی
هغه اشخاص چی په مذکور وشرائطو سنبال نه وی قابل د بیعت نده.

د جنازی او میت مسائل

د جنازی نه بعد د دعا حکم

سوال :- د جنازی نه بعد په اجتماعي صورت سره دعا کول مستحب ده که مکروه؟

خواب :- دی میت قریبان دخپل میت دپاره په انفرادي صورت سره چی هروخت وغواړی دعا کولای شی البته د جنازی نه بعد په اجتماعي صورت سره دعا کول د صحابه کرام او تابعینو او تبع تابعینو نه ثابت نه ده له همدافقه حنیفی ډیر معتبر و کتابونو دغه عمل مکروه بللی او ور څخه یی منع فرمایلی ده لکه چی په محیط کی لیکي :- ان الد عابعد صلوۃ الجنائز مکروهه محیط باب الجنائز ❖ د جنازی نه بعد دعا کول مکروه ده په خلاصۃ الفتاوی کی لیکي لایقوم بالدعای قرأۃ القرآن لاجل الميت بعد صلوۃ الجنائز وقبلها ج ۱ ص ۲۵۵

د جنازی نه بعد او یا مخسته دمیت لپاره سورت ویل او دعا کول دی نه ووشي

په فتاوی سراجیه کی لیکي

اذا فرغ من صلوۃ لایقوم بالدعا ص ۲۳ چی کله د جنازی نه فارغ شي نو د دعا دپاره دی نه درپړی په بزازیه علی هامش عالمگیریه کی لیکي

لایقوم بالدعا بعد صلوۃ الجنائز لانه دعامة ج ۱ ص ۲۸۳ د جنازی د لمانځه نه بعد دعا دپاره دی نه درپړی ځکه چی هغه یوارد دعا کړیده یعنی په جنازه کی

په بحر الرائق کی لیکي ولایدعو بعد التسليم ج ۱ ص ۱۸۳ وروسته له سلامه دی دعا نکوی

ملا علی قاری (رح) په مرقات کی لیکي

لایدعو للمیت بعد صلوۃ الجنائز لانه يشبه الزيادت فی الصلوۃ الجنائز مرقات ج ۲ ص ۲۱۹ د جنازی د لمانځه نه دی وروسته دی دعا نکوی ځکه چی د زیادت ده په لمانځه د جنازی کی

خضرت مولانا عبدالحی (رح) لیکي

عن ابی بکر حامد الدعا بعد صلوۃ اجنازه مکروهة نفع المفتی والسائل ص ۱۳۴

ابوبکر حامد وایی چی دعا وروسته له لمانځه د جنازی نه مکروه ده

مجموعه خانی قلمی لیکي

دعانخواند وفتوی برین قول است ص ۳۴۹ هکذ فی جامع الرموز ج ۱ ص ۱۲۵

دعادی نه کوی فتوی په دی خـــــــبره ده.

حیـــــــــله اسقاط

سوال :- مروجه حيله اسقاط چي دهرعام اوخاص لپاره جوړيږي څنگه ده؟

خواب :- بايد ووايو چي حيله اسقاط ثابتـه ده او د فقهـي حنـيفـي په معتبرو کتابوکي ددی ذکر شته خو البته مروجـه حـيله اسقاط د بعضـي نقصاناتوله وجـي خوندوره نـده هـغه نقصانات چي په مروجـه حـيله اسقاط کي موجود دي په لاندی ډول دي (۱) داچه داحيله فقهـا ووصـرف دمـسکـينـانودپاره تجويز کړي حالانکه چي نن صبادهرڅومره ډيرمالدار

دپاره هم داحيله جوړيږي چي دادحقيقت خلاف ده بل داچي په دی حيله کي دثلث مال لحاظ نه کيږي اوديتيم بچيانو حق نه ساتل کيږي بل داچي حيله اسقاط نن صبا يورواج گرځيدلی ده که يو ډير غريب مسکين وراث وي هم درواج او پښتونوالي په خاطر به ضرور په خپل مرده پسي اسقاط ورکوي ولوکه روپي په قرضه اوسود ورته اخلي هم اوبل داچي داحيله

اقلایومستحب عمل ده خودعواموپه نزد داحيله مستحب نه بلکي واجب يافرض ده او حالانکه هر مستحب چي دی درجي ته ورسيږي هغه مکروه ده لکه درمختار ليکي سجده الشکر مستحبه به يفتي لکنها تکره بعد الصلوة لان الجهله يعتقدونها سنة وواجبة درالمختار قبيل باب اعتكاف يعني سجده دشر مستحب ده اوفتوی په دی خبره ده لکن له لمانځه نه ورسته يي کول مکروه دی ځکه چي ناعلمه خلگ په هغه باندی دسنت يا واجب گمان کوي ځکه خو علمگيري هم ليکي قالوا هذا ذلم يتخذ عادة بل فعل ذالك احيانا اما اذا اتخذ ذالك عادة له فانه يكره علمگيري كتاب الحيل ج ۶ ص ۳۹۰ ځيني خلگ واي التزام ناجائز ده دوام جائز ده په داسي اعمالو کي دوام ده نه التزام خواب داده چي دوام هم هروخت جائز نده علامه شامی ليکي لاينبغي ان يقرأ سورة متعينه على

الدوام لئلا يظن بعض الناس انه واجب ج ۱ ص ۴۰۲ يعني نده مناسبه خبره چي يوسورت معين هميشه واي ددی لپاره چي بعضي خلگ په هغه باندی دواجب گمان نه وکړي همدارنگه ملاعلی قاری ليکي الدوام على امر مندوب قديوهم العوام في الغلط ويعتقدونها لازما- مرقات ج ۲ ص ۲۹۴

يعني هميشه توب په مستحب کارباندی کله کله عوام په غلطی کی اچوی او هغه داعقیده کوی چی دالازم ده باید دوام نه پری وُشی په مروجہ حیلہ کی دوام نه بلکی التزام موجودده بالجمله حیلہ فی نفسہ یومستحب امرده ځکه خوزمونړاسلافودغه عمل کړیده خوالبتہ عوامودغه حیلہ دمذکوروشرائطوپه وجہ دیتہ مفضی کړه چی مکروه شی ځکه خومولانارشیداحمدلیکی حقوق مالیه له حقوق دی اداکولواکیرپی اوحقوق بدنیه لکه لمونځ اوروژہ په فدیہ ورکولواکیرپی باقی پاتی شوه مروجہ حیلہ اسقاط دامحض لغوه اوبی هوده حلیہ اوپه خیرلقرون کی ددی هیڅ اثرنه لیدل کیرپی فتاوی رشیدیہ ج ۱ ص ۱۲۶ څوکه بیا هم دحیلی ټول شرایط په نظرکی ونیول شی اواصلاح شی کول یی ښه خبره ده خومشکل داده چی په ټول شرائطوبرابر حیلہ انجام کول ناممکنه خبره ده هداماعندی وللاس فیمايعشقون مذاہب.

تعزیه

سوال :- دی خلگورواج ده چی دجنازی نه بعددمری وارث په جماعت کی تردریوورخو پوری ناست وی اونورخلگ ورته راخی ورته تعزیه کوی چی ددی دپاره دنیالیواو بالنبتونوخاص انتظام وی اوله نوروکورونو چایونه راخی چی دمری دوارث دکورچای هم پکینی وی ایاداعمل صهی ده اوکنه ؟

خواب :- دغه عمل بعضی کتابونومطلقاً مکروه بللی ولوکه تعزیه مستحب ده لکه چی رد المحتارلیکی

وفي الجلوس للتعزیه فی غیر المساجد وامافیہ فیکره وفي الامدادقال کثیر من ائمتنایکره الاجتماع عند صاحب البيت ویکره له الجلوس فی بیتہ حتی یاتی الیه من یعزی الخ قلت وهل تنفی الکرهت بالجلوس فی المسجد وقرأة القرآن حتی اذا فرغو اقام ولی المیت وعزاه الناس کما یفعل فی زمننا قال الظاهر لالکون الجلوس مقصوداً للتعزیه لالقرأة القرآن رد محتارص ٦٦٤ ج ١ خبره په کنبیناستلوپاره دی تعزیی په غیردی مسجدکی ده اوکوم چی په جماعت کی تعزیه اخيستل دی دامکروه ده اوپه امداد کی دی چی دیروزمور امامانوعلماوویلی چی دی دمیری په کورکی جمع کیدل دا مکروه ده او دمیری دوارث لپاره هم دامکروه ده چی په کور کی په دی نیت کنبینی چی خلگ ورته راشی اوتعزیه یی وکری علامه شامی وایي چی ماوویل چی په دی کراسته ختمیری چی په جماعت کی کنبینی اوقرات وایي اوبیاخلگ دمیری وارث ته تعزیه کوی کوم چی زمورپه زمانه کی رواج ده ده وویل چی ظاهره داده چی صحیح نده خکه مقصود کنبیناستل لپاره دتعزیه وی نه لپاره دقرأة قران اوهمدارنگه فتاوی تاتارخانیه لیکي

الجلوس فی المسجد ثلاثه ایام للمصیبة مکروه ص ١٨٣ ج ٢ په مسجدکی دری ورخی کنبیناستل دمصبیبت دپاره مکروه دی اوفتاوی عالمگیریه دخزانة الفتاوی په حواله سره لیکي

وفي خزانة الفتاوی والجلوس للمصیبة ثلاثه ایام رخصة وترک احسن ج ١ ص ١٦٧ اوپه خزانة الفتاوی کی دی چی کنبیناستل لپاره دمصبیبت دری شپی رخصت ده خو پربنودل یی ښه دی که په بعضی کتابوکی تردریوشپوپوری تعزیه فاتحه اخيستل جائز لیکل شوی هم دی خو ددی خاص انتظام سره چی په مروجه فاتحه کی دی هغه هم جوازنه ورکوی.

لکه په تبیین الحقایق کی لیکي

ولاباس بالجلوس الی ثلاثه ایام من غیر ارتکاب محذور من فرش البسط والاطمعه لانها تذخذ عند السرور ج ١ ص ٢٤٦ خه باک نشته لپاره دکنبیناستلودی فاتحی تر دیرو وړخوپوری ترخوچی ممنوع شی نه وی

ورسره پیوسته شوی لکه غوړول دفرشواودخوراکوبرابروول ځکه چی دادخوشحالی په وخت کی وی نه دغم--- له دینه علاوه مروجہ فاتحہ نورودیرمفسجداتو لره مستلزمہ ده لکه په جماعت کی منجس کول نسوار کول اونورحالانکه چی مسجدونه صرف دذکر لپاره دی علاوه پردی چی په مروجہ فاتح کی لاسونه پورته کول اودعا کول احسن الفتاوی بدعت بللی لهاددی عمل پریښودل لازم دی دتعزیه اخیستلو صحیح طریقہ داده چی دې مرده وارث یا ولی په خپل کورکی تعزیه واخلی خوهلته هم بایدڅه خاص انتظام نه وی خوراک څښاک برابرول صحیح نده اوداهم ضروری نده چی وارث به بلکل نورهرڅه پرېږدې اوددی لپاره به ناست وی بل هیڅ کاربه نکوی

تکرار دتعزیه

سوال :- داخترپه ورځوکی خلگ دی مړی دوارث کورته ورځې اوورته تعزیه کوی ولوکه مخته هم تعزیه کړی وی ایاداعمل جائزده اوکه ناجائز -بینواتوجروا.

ځواب :- دوهم وارتعزیه کول مکروه ده که ده عیدپه ورځوکی وی اوکه په

نوروورځوکی البته دمسافریادهغه چادپاره چی تعزیه یی نه وی کړی جائزده که څه هم ددی غائب دپاره چی فاتحہ یی نده اخیستی ښه خبره داده چی دعیدپه ورځوکی ورته تعزیه ونه کړی بلکی دعیدمخکی اویا وروسته دی وکړی ځکه چی داده خوشحالی شپې اوورځی دی اوپه تعزیه سره تجدیددحزان راځي . ردالمحتارپه دې هکله داسی لیکي

واولهاافضل ای بعد دفن وتکره بعدهالانها تجدد الحزن الی لغائب وتکره التعزیه ثانیاً

له دفن (خښیدولو)دمړی نه بعدفاتحہ اخیستل بهتردی او له هغه وروسته مکروه ده ځکه چی دادمړی واریثانوته غم ورنوی کوی البته که کوم غائب وی تعزیه یی نه وی کړی نوکولایي شی اودوهم ځل تعزیه مکروه ده

په مړی پسې دخیراتوشرعی حیثیت

سوال :- دی ډیرومسلمانانورواج ده چی په خپل مرده پسې په یوټاکلی وخت خیراتونه کوی لکه اول ،دریم ،اووم اوکلنی (تلنه)دشریعت له نگاه ددی عمل څه حکم ده ؟

ځواب : دمړی دپاره دعااستغفار صدقه اوخیرات ورکول لپاره دی ایصال ثواب جائزده البته ددغواعمالودپاره دی خاصوورځوټاکل صحیح ندی هوکه یوعاقل بالغ وارث له خپله مالہ دی غریبانودپاره څه خوراک

برابر وی بغیرد تعین دوخت نه صحیح ده اوکوم چی تعین دوخت ده ددی جواز په هیڅ یومذهب کی هم نه لیدلکیری علامه ابن امیرالحاج المالکی په خپل کتاب مدخل ج ۳ ص ۲۷۵ کی دی عمل ته بدعت ویلی امام ابن حجرمکی شافعی دی عمل ته بدعت مذمومه ویلی فتاوی کبری ج ۲ ص ۷ ج ۳ امام موفق الدین حنبلی دی عمل ته مکروه ویلی مغنی ص ۴۱۳ اوداحنافو دعلماوو اقوال په دی مسئله کی په لنډی ډول دی.

ردالمحتادی بزازی په حواله لیکي

ویکړه اتخاذالطعام فی الیوالاول والثالث وبعداالسبوع ج ۱ ص ۶۶۴ او مکروه ده برابرول دی خوراک په اوله ورځ اوپه دریمه ورځ اوورسته له اوومی نه علامه شامی په بل ځای کی لیکي یکره الاجتماع عندصاحب البيت بل اذا فرغوا من الدفن فلیتفرقوا ❖ مکروه ده جمع کیدل په کوردمړی کی بلکی چی کله فارغ شی له دفن خنبولودمړی نه نوخواره واره دی شی اوپه خپلوکارودی مشغول شی .

فتاوی عالمگیری لیکي

ولایباح اتخاذاطعام ثلاثه ایام کذافی التتارخانیه ج ۱ ص ۱۷۶ اوندی روابرابرول دی خوراک دری شپی دمړی په کورکی همدارنگه په تاتارخینه کی دی

حافظ ابن الهمام لیکي

ویکړه اتخاذالضيافة من الطعام من اهل الميت لانه شرع فی السرورلافی الشروروهی بدعة مستقبحة فتح القدير ج ۱ ص ۴۷۳ مکروه ده تیارول دی خوراک له کوره دی مړی نه ځکه چی داپه خوشحالی کی وی نه په غموکی اودایوبدعت قبیحه ده

حضرت ملاعلی قاری (رح) لیکي

بل صح عن جریر(رض) کنانعه من الیناحة وهو الظاهر فی التحريم قال الغزالی (رح) ویکړه الاکل منه قلت هذا ذلم یکن من مال الیتیم والغائب والافهو حرم بلاخلاف مرقیات ج ۱ ص ۱۵۱ حضرت جریر(رض) نه صحیح روایت ده چې موربه دا خوراک په ویورماتم کی شمیرول امام قاری (رح) فرمایی چې دا حدیث ظاهره ده په حرام والی ددی عمل کی امام غزالی (رح) فرمایی چې خوراک کول له دینه مکروه دی ملاعلی قاری وای کراهة هلته ده چی په دی کنبی دیتیم اوغائب مال نوی مصرف شوی اوکه دیتیم او اوغنه څوک چی موجودنه وی مال مصرف شوی وی بیاداعمل اوورنه خورک کول حرام دی

حضرت قاضی ثناءالله په خپل وصیت کی لیکي

بعدمردن من رسوم دنیوی مثل دهم وبستم وششماهی وبر سینی هیچ نه کنیدزیراکه رسول ﷺ زیاده ازسه روزماتم جائز نداشته اندوحرام ساخته اند مالابدمنه ص ۱۶۰ زما دمرگ نه وروسسته دنیوی رسمونه رواجونه مکوی لکه لسم، شلم اوکلنی تلنه هشیخ مکوی خکه چی رسول تردریو ورخوزیات غم لمانخل رواندی بللی بلکی حرام کپی یی دی . له دینه ماسوازمورمروجه خیراتونه په نورودیروقباحتومشتمل دی هغه داچی دخیراتونه بلکل دخدای ﷻ درضااوثواب دپاره نه وی بلکی درواج اوپښتنوالی په خاطر وی ولی که دغه ولی یاوارث ته وویای چی دغه روپی فلانی مسکین او یافلانی مدرسې ته پتې ورکړه په دې کښې به ستا ثواب زیات وی اوستامرده ته به یی زیاته فائده رسیږې نوهغه دې خبرې ته تیارنده کومه چی مور تجربه کړی ده اوبل داچه که یوډیرغریب وارث وی هم خودی به پخپل مرده پسې ضرورخیرات کوی دنوم اوپښتو په خاطرولکه روپی په قرضه او یاپه سودورته اخلې هم اوکه خپل اهل اوعیال اولادپه وچه مړی کښینوې هم اوبل داچه په دی خیراتوکی اکثر دخپلوانو اودوستانو اوشنا یانو حصه وی دی مسکینانوچندان لحاظ نه پکښې کیږې لهاداعمل دهغه مثال مصداق گرځې چې وایي- هندوستېرې خدای ﷻ ناراضه ؟ بالاخیره په مونږ لازمه ده چی مسلمانان پوه کړی اوپه دینې معاملاتوکی اومصارفو کی ورته شرعې طریقه ونښې اوخپله وجیبه اومسئولیت له غاړې لرې کړو

دختم شرعی حیثیت

سوال :- بعضی خلگ په خپل مړی پسې دایصال ثواب په نیت او یا دمصیبتوددفع په خاطر ختمونه کوی چې په دی کی دخوراک ترتیبات هم نیول شوی وی اوله مدرسوحافظان یا طالبان راغواړی او ټول قران شریف په ډیر لنډ وخت کې ختمه وی دشرعت له له نظره داعمل څنگه ده ؟ بینواتوجروا

خواب :- په مروج ختم قرانکریم دهندسند علماوو متفق دی چی مکروه اوبدعت ده که څه هم بعضی کتابونه جوازورکوی لکه

حضرت مولانا عبدالحی (رح) لیکې

یکره ان قرواجهرالأخلاقه باستماع القرآن وهوفرص فی خزانه الروایات فی التاتار خانیه عن المحيط من المشائخ من قال ان ختم القرآن بالجماعة جهرا ویسمی سپاره خواندان بالفارسیه مکروه وفي القنیه عن شرح السمر خسی یکره للقوم ان یقرؤ جملة لتضمنها ترک

لهذاكه بلکل دا اعتدال نه کارواخلودومره به ووايوچې صرف يوه سپاره ختم کول اويونفرچي صحيح قران يي زده وې ووايي اونورپټه خوله ناست وې دابه جائزوي اواמידده چې مرده ته يي ثواب ورسېږي اوپه دې کې دحافظانو،طالبانورابللوته هم ضرورت نه پاته کېږي چې بيادهغوی نيتونه اصلاح شي بلکې صرف دکلې امام اوپه خپل کورکې داسې شخص پيدا کيدای شي چې دا يوه سپاره ختم وکړي اوپه دې کې پورتنی خرابياني هم نشته والله اعلم

د زیارتو متعلق مسائل

سوال :- غیرمقلیدین زیارتونوته تلل شرک بولې ایاداخبره صحیح ده او کنه اوزیارتونو ته تلل ثواب ده اوکه وبال ؟

خواب :- چونکی دحضرت نبی ﷺ دبعثت نه مخته جهل اوشرک اوقبرپرستې وه لهذا د مسلمانانودعقیدودې برابرولودپاره دحضرت نبی ﷺ اول وارخلگ دزیارت کولونه منع کړل خوکله چی اسلام ترقې وکړه اومسلمان پوه شول نوحضرت نبی دزیارت کولواجازت وکړاووې فرمایل : کنت نهیتکم عن زیارت القبورالافزورهاالخ مشکوٰۃ ۱۵۴ترجمه مامنع کړی واستي له زیارت کولودقبروڅخه خبرداراوس زیارتونه کوی ځکه دا تاسوته له دنیانه بې رغبتی درکوی اواخیرت دریادوې لهذاددی حدیث له رویه دزیارت کول جائزه بلکی په ټول عمر کی یوارواجب اویامستحب ده علی اختلاف بین العلماء البته په زیارت کولوکی دافراط وتفریط نه باید کارنه واخستل شی بلکی په هغه طریقه زیارت وشې کومه چی شریعت ښودلې هغه په لاندې ډول ده

دزیارت کولوشرعی طریقه

زموږپه مذهب وسیله جائزه ده لهذازیارتونوته تگ کول اواولیاً،شهداً او صالحین په خپلودعأووکی وسیله گرزول صحیح ده نو چې کله مقبری (هدیری)ته ورغلي سلام به ورواچوي په دی شان (سلام علیکم دارقوم مؤمنین انتم لناسلف ونحن لکه تبع وانا انشاءالله بکم لاحقون نسئل الله لناولکم العافیة)له دینه وروسته به سورة اخلاص (۷) ځله ووايي اوایات

الکرسى اویایاسین شریف اوثواب به یې مرده ته اوتولې مقبری ته وبخښی وروسته به دعاورته وکړی دی مغفرت اودی ځان په هکله په دی شکل دعا کولای شی چی یاالله ستاددی صالح اونیک بنده په وسیله زماذغه دعاقبوله کړه اوزما مرادپوره کړه دی اولیاًووپه مزارو به په دعاووکی لاس نه پورته کوی اوهمدارنگه په دعاکی به دانه وایي چی په حق دفلانی دی وه که څه هم بعضی صوفیه حضرات ددی قول دجواز قائل دی خونورډیرعلماداعمل مکوره بولې لکه هدایه په باب الکراهة کی لیکي ویکره ان یقول فی دعائه بحق فلان اوبحق انبیائک ورسلك لانه لاحق للمخلوق علی الخالق هدایه باب الکراهة ص۱۷۵هکذافی العالمگیریه ج ۵ ص ۳۱۸ هکذافی سراجیه ص ۷۲هکذافی فتح القدیروایضاًرحجان شامی الی الکراهة او هدیری ته حکمت داده چی کله ورشی بایدعبرت حاصل کړی مرگ وریاد کړی اوله دنیانه بی رغبتی اختیارکړی

دښځوزیارتونوته تلل دشرعت له نظره

سوال :- دی نبخو زیارتونه ته تلل جائز دی اوکنه اودحضرت عایشې (رض) دی خپل ورور عبدالرحمن زیارت کول په جواز دلیل ګرزول صحیح دی اوکه نه ؟

خواب :- دی نبخو زیارتونوته په تللو دحضرت عایشې (رض) دخپل ورور عبدالرحمن دلیل ګرزول صحیح ندی ځکه چې په هغه وخت کې دبخو جماعتونوته تلل جائزو وومګر اوس عصر کې دبخو جماعتونوته تلل ناجائز دی اوپه خپله دحضرت عایشې (رض) له دی قول نه لوشهدتک مارزتک نه معلومېږي چې اجازت نشته له دینه علاوه بعضی علماهم

فرمایي چې اجازت نشته دهغه حدیث له مخی چې حضرت نبی ﷺ فرمایي

لعن الله زورات القبور یعنی لعنت کړی الله تعالی ﷻ په هغو نبخو چې دقبرونو زیارتونه کوی که څه هم بعضی نور علما جواز ورکوی اووایي چې دا حدیث تراجازت مخته ووبیا منسوخ شو خو په دی شرط اجازت ورکوی چې له فتنی نه به په امن وی چونکی نن زمان دبخو له کور نه وتل اوزیارتونو کول له فتنی نه په امن نه دی لهذا ډیر علما په دی متفیک دی چې نبخو لره اجازت نشته دی فقها وواقول په دی مسئله کی په لاندی ډول دی فتح الباری لیکي فقیل دخلن فی عموم لاذن وهو قول الاکثر ومحلله اذا امننت الفتنة - فتح الباری شرح بخاری ج ۳ ص ۱۴۸ اوهمدارنگه حضرت امام نووی (رح) لیکي

وهل تکره للنساء وجهان قطع الاکثر ————— رون با لکراهة ومنهم ————— قال لایکره اذا امننت الفتنة حاشیه مشکوة ص ۱۵۴ ایانبخو لره زیارت کول مکروه دی په کنبی دوه مذهب په دی داکثر وعلما و فیصله ده چې مکروه دی اوبعضی علما وایي چې ندی مکروه که چیری له فتنې نه په امن وی

علامه شامې (رح) په دی هکله داسی لیکي

وقال خیر الرملی ان کان ذالک لتجديد الحزن ولبکاء و الندب علی ماجرت عاداتهن فلا تجوز وان کان للاعتبار والترحم من غیر بکاء والتبرک بزیارت القبور الصالحین فلا بأس اذا کان عجائز ویکره اذا کن شواب کحضور الجماعات فی المساجد وهو توفیق حسن رد محتار ج ۱ ص ۱۶۵ خیر رملی ویلی چې که چیری زیارت کول دغم تازه کولو او زړه افسوس لپاره وی کوم چې دبخو عادت ده بیاجائز نده اوکه لپاره دعبرت اوتبرک اوترحم حاصلولو په قبرودنیکانووی بی له ژړا بیاجائز ده څوکه زړی نبخی وی اودخو انوبخو لپاره زیارت کول مکروه دی لکه حاضریدل ددوی مسجدوته لپاره دجمعی علامه شامی فرمایي دابنه فیصله اومتاقت ده په مابین دمذهبینو کې البته په اوسنی عصر کې دنه جواز مذهب راجح ښکاری لکه دی پاک او هند دعلما و فیصله هم په اوس زمانه کی په عدم جواز ده لکه حضرت قاضی ثنأ الله پانی پتی لیکي زیارت قبر و مردان

راجائز است نه زنان مالابدمنه ص ۸۷ یعنی سرولره زیارت کول جائز دی نه شخولره
اوهمدارنگه عمده القاری شرح بخاری دیواورد بحث نه وروسته لیکې

وحاصل الکلام ان زیارت القبور مکروهة للنساء بل حرام فی هذه الزمان ولا سيما نساء مصر لان خروجهن
على وجه فيه الفساد و الفتنة عمدة القاری ج ۸ ص ۱۰۱ خلاصه دبحث داشوه چی نن زمان زیارتوته دتللو
اجازت صرف زړوښخولره شته خوپه دی شرط چی خلاف شرع اعمال به هلته نکوی لکه ژړاکول طواف کول
(یعنی ترزیارت راگرخیدل) خاوری خوړل میخونه ټکوهل زانگووی اچول وغیره اوکه داخل شرع اعمال
کوی بیا زړوښخولره هم اجازت نشته

زیارتونو ته د خرڅی لگولو حکم

سوال :- لری زیارتوته سفرکول اوڅه خرڅه لگول څنگه دی کوم چی بعضی علمای صحیح نه بولې اوپه دلیل کی داحدیث راوړی

لاتشدالر حال الالی ثلاثة مساجدالخ مطلب داچه صرف دریومسجدوته سفررواده مسجدحرام مسجدنبوی اومسجداقصی

خواب :- اکثرعلمالکله ماجوزی(رح)امام حرمین (رح)امامنوی (رح)امام غزالی (رح) زیارتوته سفرکول جائزبولې اودازموږمذهب هم ده اودذکر شوی حدیث په هکله لیکې چی دادمسجدوپه باره کی ده ځکه چی دغه دری مسجدونه ترنورومسجدونونه زیات ثواب اودرجه لری اوله دینه ماسواءنورمسجدونه په درجه کی سره برابر دی اوپه هرځای کی جماعت موجودی لهدایو جماعت پریښودل اوبل ته سفرکول بی فایدی دی اوکوم چی زیارتونه دی دهغوی په کولوامرشوی اودهغوی برکات هم یوله بل سره فرق لری لهدا هغوته سفرکول بی فایدی ندی نوزیارتوته سفرکول جائزدی الفجر الصادق ص ۶۶ردمحتارج ۱ ص ۶۶۵

په زیارتودجنډودرولوحکم

سوال :- په زیارتوجنډی درول څنگه دی کوم چی بعضی خلگ ددی عمل دجواز دپاره دحضرت نبی ﷺ هغه عمل اصل بولې چی یوه شنه لښته یی راواخیسته اوپه نیمه یی ماته کړه اوپه هغودوقبروچی په عذاب کی مبتلاوونیمه ،نیمه ودروله اووی فرمایل چی ترخوداوچی شوی نه وی ترهغه به عذاب ځنی پورته وی ایاداحدیث دمروجه جنډود جواز دلیل گرزیدلای شی اوکه نه ؟

خواب :- زمومروجه جنډی تردی حدیث لاندی کول اوجائز بلل ډیرمشکل اودانصاف نه لری خبره ده دخووجونه اول داچه دحضرت نبی ﷺ دغه عمل بعضی علماوودانحضرت ﷺ خصوصیت بللی ده دوهم داچه داجنډې عوام په دې نیت نه پری دروی چی حضرت نبی ﷺ چیری داسی عمل کړی بلکی صرف دیورواج په خاطروی دریم داچه په دی مروجه جنډودیرزیات قیمتې دسمالونه وی اوبعضی جنډی مکملې پوښ شوی وی چی داصرف اضاعت دی مال ده اوبیځایه مصرف ده حالنکه ضایع کول دمال حرام دی څلورم داچه په قرونوثلثه ووکی ددی عمل هیڅ اثرنه لیدل کیږی باوجودددی چی دارگی اودسمالونه هلته هم موجودوولهدادا عمل بدعت ده مفتی رشیداحمد (رح) هم په خپل کتاب حسن الفتاوی

ج ۱ ص ۳۷۴ کی ددی عمل په بدعت والی تصریح کړی

په زیارتو د گنبد و جوړولو او کتاری لگولو حکم

سوال :- بعضی خلگ قبرونه پخوی اوځنی گنبدی پری جوړوی اوڅوک کتاری پری لگوی د شریعت له نظره ددی عمل حکم څه ده ؟

خواب :- د نبی ﷺ د صحاح احادیثونه دا امر ثابت ده چی د قبرو توهین مکوی یعنی په قبرونو کښیناستل هغه پیمالول او د قبر و خواته جواب چای کول وغیره قبرونه د مسلمانانو یوه برزخی ره ایشگاه ده دهغو احترام کول ضروری دی خو په داسی طریقه چی د شریعت نه ثابت وی په قبرو گنبدی جوړول او د قبرونو پخول او کتاری وغیره پری لگول داسی اعمال د شریعت نه ثابت ندی لهذا دغه اعمال د قبرونو په احترام کی داخل ندی په شریعت کی دغه اعمال منع ښودل شوی دی د حضرت جابر (رض) روایت ده نهی رسول الله ﷺ ان یجصص القبور ان یبني علیه وان یقع د علیه مسلم ج ۱ ص ۳۱۲ منع فرمایلی ده رسول الله ﷺ له پخولو د قبر و اوله گنبدی جوړولو په قبر و باندی اوله کښیناستلو په قبر و باندی

حضرت امام نووی (رح) د ذکر شوی حدیث په شرح کی لیکي

والبناء علیه ان کـان فی ملک البانی فمـکروه وان کان فی مقبره مسبله فحرام نص علیـه الشافعی (رح) والاصحاب قال الشافعی فـفی الام ورأیـت الائمـه بـمکـه یامـرون بهدم ما یبني ویواید الهمدم قوله ولا قبر أمشـرفا الاسویتـه شرح مسلم ج ۱ ص ۳۱۲ په قبر باندی عمارت جوړول که هغه ځای د جوړونکی په خپل ملک کی وی نومکروه دی او که په عامه هدیره کې وی بیا حرام دی امام شافعی (رح) او دهغه اصحابو پدی خبره تصریح کړی امام شافعی په کتاب الام کی ویلی چی ما لیدل امامان په مکه مکرمه کی چی په قبرود جوړو شویو عمارتو په پنگولوی حکم کاوه او ولا قبر أمشرفاً الاسویتـه حدیث ددی خبری تائید کوی

علامه شامی (رح) لیکي

وأما البناء فلم ارمن اختار جوازه رد المحتار ج ۱ ص ۶۶۲ کوم چی جوړول د عمارت او بادی دی په قبر باندی زه گمان نکوم چی چادی جواز ورکړی وی

علامه سراج الدین الحنفی لیکي

ویکړه البناء علی القبور سراجیه ص ۲۴ مکروه ده جوړول د بادی په قبر باندی

حافظ ابن الهمام لیکي

ان النبي ﷺ نهى عن تربع القبور وتجسيصها فتح القدير ج ٤ ص ٤٧٢ منع فرمایلی ده نبی ﷺ له څلور کونجه جوړولود قبرونه اوله پخولود قبرونه حضرت ملا علی قاری (رح) لیکي په قبروچي هرڅه جوړشوی وی ږنگول یې واجب دی اګرکه مسجدوی هم مرقات ج ٢ ص ٣٧٢ حضرت امام محمد (رح) فرمایي چي په قبر باندی دخپلو خاورنه ماسوا هېڅ شی اضافه کول صحح ندی لکه چي هغه لیکي ولانری ان یزاد علی ماخرج منه ونکره ان یطین اوان یجصص ان النبي نهی عن تربع القبور وتجسيصها قال محمد (رح) به نأخذ وهو قول ابیحنیفه (رح) کتاب الاثار لامام محمد ص ٩٧-٩٦ موږ صحح نه بولوچي زیادت دی وشي په قبر باندی ترهغو خاوروچي دقبرنه راوتلی وی اوموږ مکروه بولوګلولو دقبرواوپخول دقبرو ځکه چي نبی ﷺ منع فرمایلی له څلور کونجه جوړولود قبرو اوپخولود قبرواوهمدغه زموږ مذهب ده اوهمدا امام ابو حنیفه (رح) قول ده

د ذکرشویو عباراتو خلاصه د شوه چي په قبر باندی دخپلو خاورو پرته نورڅه زیادت کول ناجائز دی که هغه گنبدی وی اوکه کتاری وی اوکه دهغه پخول وی اوداسی نورله دیننه علاوه د مذهب ټولو کتابولکه قاضی خان ج ١ ص ٩٢ عالمگیری ج ١ ص ١٧٦ وغیره ددی اعمالوپه نه جواز تصریح کړی بلکي امام احمد (رح) او امام شافعی (رح) هم ددی اعمالو په نه جواز قائل دی لهدا گنبدی جوړول او کتاری لګول وغیره په زیارتو باندی مکروه تحریمی دی ځکه مکروه چي مطلق ذکرشوی دامام ابوحنیفه اونوروسلفو صالحینوپه نزدورنه مکروه تحریمی مراد دی لکه علامه ابوالمکارم (رح) لیکي المکروه التحريم عند الامام یعنی دمکروه نه مراد په نزد امام ابوحنیفه (رح) حرام دی همدارنگه تصریح حاشیه تلویح ص ٢٧ له امام ابوحنیفه او امام محمد دواړونه نقل کړی چي دمکروه نه کراهة تحریمه مراده

په زیارتو دچراغولګولو حکم

سوال :- ځنې خلګ دجمعی په شپه په بعضی زیارتونو چراغونه لګوی ددی عمل حکم په شریعت محمدی ﷺ کی څنګه دی

ځواب داعمل بدعت ده او شریعت ددغه عمل نه منع فرمایلی ده حضرت عبدالله ابن عباس (رض) روایت کوی لعن رسوالله ﷺ زائرات القبور والمتخذین علیها المساجد والسرچ مشکوة ص ٧١ یعنی لعنت کړی حضرت نبی ﷺ په زیارت کونکو شخړو باندی اوپه قبرو دجماعت جوړونکو باندی اودچراغولګونکو باندی ظاهر خبره ده چي حضرت نبی کریم ﷺ په کوم عمل لعنت فرمایلی وی هغه هېڅ وخت جائز نشي ګرځیدلای ملاعلی قاری (رح) ددی حدیث په شرح کی لیکي چي دابیځایه مصرف ده

اوضاع کول دمال حرام دی اوبل داچه داله اثارودجهنم نه ده گویاکې ددی قبرتعلق له اوره سره ده
اوجهنمی ده

علامه سید محمود الوسی الحنیفی (رح) لیکي

وتجب ازالة كل قنديل اوسراج على قبر ولايجوز وقفه ونذره روح المعاني ج ٥ ص ٢١٩ واجب
ده لری کول دهرقنديل اوچراغ چی په قبرباندی وی نه یی وقف صحح ده اونه یی نذر فتاوی علمگیری لیکې
واخرج الشموع الی راس القبور فی اللیالی الاول بدعة ج ٥ ص ٢١٩ لگول دی شمعدودی قبروسروته په
اولوورخوکی بدعت ده

حضرت قاضی ثناءالله (رح) لیکي

وانچه برقبور اولیاء عمارت هارفع بنامیکنندوچراغان روشن کنندوازین هرچه میکنند حرام است ❖ داچې په
قبرونودی اولیاووگنبدی جوړوی اویاچراغونه پری لگوی اوددی نه علاوه هرڅه چی زیادت کوی حرام دی
همدارنگه داعمل دشوافعوامولکوپه نزد هم مکروه اوحرام ده حضرت امام نووی په شرح مسلم ج ١ ص ٧٦
کی تصریح پری کړی لهذا قبروته شمعی اویاچراغونه لگول یوناجائز اوبدعت عمل ده الله
تعالی ﷻ دی په مسلمانانودجهالت تیاری رڼاکړی اورب دی په موړدبدعاتوتوری تیاری صباح کړی

په قبرونو ډېر دواو پوښونو اچول

سوال :- په قبرونو ډېر دواو پوښونو اچول څه حکم لري حالنکه په ډيرو پوښو ډير قراني سورتونه ليکلي وي ايا دابه دقران شريف بې ادبي نه وي

ځواب :- په قبرونو ډېر دواو پوښونه اچول بدعت او حرام دي مخته دامسئله په تفصيل سره ذکر شوه چې په قبروله خپلو خاورونه ماسواء نورڅه زيادت کول جائز دي اوسره له دې چې دا اضااعت دي مال ده دادقبر احترام نده بيا خاص کرهغه پوښونه چې په هغو باندې قراني اياتونه نويشته وي دداسې پوښو اچولو په قبرو لا لويه گناه ده چې په دې کښې دې قران بې قدرې ده اودقران بې قدرې سبب دهلاکت ده . يو عالم شهيد جمعه محمد په خوب ليدلي وو چې په خوب کې ورته وايي چې زما تر پښو قران پروت دي دادرلري کړه هغه فرمايي چې زه کله دده قبر ته ورغلم دده تر پښو قران نه ووالېته په ده يو پوښ پروت وو چې څلور طرفه پکښې قراني اياتونه سورة اخلاص او ايات الكرسي ليکلي وه نوموړي ويل چې بس همدغه قران ده ؟ فقهاوو ددې عمل په حراموالي تصريح کړی لکه چې علامه شامي (رح) ليکي وفي الاحکام عن الحجة تکره الستور على القبور ج ۱ ص ۶۶۲ په احکام کښې دي له حجت نه چې مکروه دي پردې اچول په قبرو باندې د حضرت مولانا عبدالحي صاحب نه سوال وشو قد تعارف في بلادنا انهم يلقون على قبور الصالحين ثوباً مکتو بافيه سورة الاخلاص هل فيه بأس قال هو استهانة بالقران ويصر مستعملاً متبذلاً وابتذال كتاب الله من اسباب عذاب الله كذا في نصاب الانصاب نفع المفتي والسائل زمونږ په ښارو کې عادت ده چې په قبرونو د اولياوو باندې پوښونه اچوي چې په هغه سورت اخلاص هم نويشته وي ايا ددې پروا شته او که نه ؟ په ځواب کې ليکي دادې قران اهانت ده اودا مستعمل گرځي او ضايع کيږي اوضايع کول دقران سبب دي عذاب دي الله تعالی ﷻ ده همدارنگه په نصاب الانصاب کې هم دي له دينه علاوه پردې په قبرو باندې اچول اضااعت دمال ده اواضااعت دمال حرام ده او په دې خبره کې دهیچا اختلاف نشته والله اعلم

په قبرونو باندې د طواف حکم

سوال :- بعضي خلک قبرونو ته ورځي او طواف پري کوي (پري راگرزي) په شريعت کې ددې عمل څه حکم ده ؟

ځواب په قبرونو طواف کول ډير سخت ناروا عمل ده طواف دکعبې شريفي نه ماسوء بل هيڅ ځای ثابت نده اودا په حقيقت کې د يهودو نصراي وو عمل دي حضرت نبي ﷺ په دې هکله داسې فرمايي لعن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبوراً نبیائهم مساجد مشکوة ص ۶۹ لعنت کړې الله تعالی ﷻ په يهودو اونصاري ووچي د پيغمبرانو له قبرو څخه يي مسجدونه جوړ کړي يهودو

اونصاری وودقبروسره ډیر زیاتی کاوه هغه ته یې سجدی لگولی او په هغه به یې طوافونه کول چې ددوی په هکله حضرت پیغمبر ﷺ پورتنی حدیث ذکر کړخو بد بختانه چې نن دکفارو مشرکانو ډیر عادتونه مسلمانو خپل کړي دي او که څوک ورته وایي چې داخل د شریعت ده نو ورته وایي چې موږ ته تراوسه چاندی ویلي چې دی زیارتو متعلق دا اعمال ناجائز دي نوته نه یې مگروهایی یې چې داجهل مرکب ده . حضرت قاضي ثناء الله حنیفی ددی عمل په هکله داسی لیکي ولايجوز مايفعله الجاهل بقبور الاولياء والشهداء من السجود والطواف حولها واتخاذ السرج والمساجد اليها ومن الاجتماع بعد الحول كالاعياء و يسمون عرساً تفسير مظهر ج ۲ ص ۶۵ هکذی ارشاد الطالبین ص ۸۱ وما لا بد منه ص ۸۸ ندې جائزهغه فعلونه چې جاهلان یې کوي په قبرو دا ولیاوو او شهداوو باندی چې هغه سجده کول دي اودی هغه اردگرد طواف کول او چراغونه لگول او مسجدونه جوړول او هر کال بعد هلته دمیلودپاره جمع کیدل چې عرس یې بولي داهرڅه ناجائز دي

قبروته دزانگواچول اومیخونه ټک وهلوحکم

سوال :- ډیری ښځی دي اولیاوو شهیدانو قبرونوته ورځې او هلته ورته زانگوی اچوی په دی نیت چې زمابچي پیداشي اویامیخونه ټکوهی په دی نیت چې زما مراد حاصل شي داعمل ترکومه حده ناجائزه ؟

خواب :- دا هغه جاهلانه او مشرکانه اعمال دي چې حضرت نبی ﷺ په داسی ناوړه اعمالو ویریدو او مسلمانان یې په ابتدا د اسلام کی له زیارت کولونه منع کړل خو بد بختانه چې دغه دجاهلانواعمال په څورلسم صدی کی مسلمانانوتکرار کړل دتولوحاجاتوپوره کونکی په حقیقت کی الله تعالی ده لکه حضرت قاضي ثناء الله لیکي مددخواستن از غیر خدا جائز نیست ❖ له الله تعالی ﷻ نه ماسواء دبل چانه مددغوښتل جائزندی خاصکر په تکی زینی اموروکی له الله تعالی ﷻ نه پرته بل څوک تبدلی نشی کولای بالاخره که چیری ددغه عمل کوونکی خپل مرادونه له مړونه پورته کول غواړی او هغه په دی کی موثر حقیقی بولی لکه چې ددوی له دی قول نه معلومیږي ❖ درمی وروغتم زیارت ته راکړه سره زمن زیارته-نوبیا شرک ده ځکه چې مړی دهیڅ خیر او شر مالکان ندی او که مړی په خپلومراد ونو پوره کولو کی موثر نه بولي نوبیا شرک نده البته له گناه نه خالی نده ځکه چې شائبه دی شرک پکښی شته ځکه خو علمالیکې چې دی اولیاوو قبروته په دعا کی لاس پوره کول صحیح ندی چې شائبه ددی پیدا کیږي چې گویا کی له مړی نه څه غواړی له دینه علاوه خلاصه الفقه والعقاید هم ص ۵۷ دی اعمالوته شرک ویلی که څه هم دغه اعمال دجهل له وجی نه له دی خلگو څخه صادیریږي خوداکثرو علمأوپه نزدباندی جهل عذر نده لکه چې شرح عقاید په دی خبره تصریح کړی.

د قبرونو د خاورو يا خوړدو خوړلو حکم

سوال :- ډیری ښځې اوځنی سړي د قبرو خاورې چې دوی یې خوړدې بولې خورې او کور ته یې هم راوړې چې هلته یې د کورنورو کړې هم استعمالوی ایا دا عمل جائز ده او که نه ؟

ځواب :- خاوره په خپله پاکه ده البته خوړل یې حرام دې مطلقاً که د قبروې او که د غیر قبر په حدیث شریف کښې ددی عمل سخت ممانعت راغلی له حضرت ابوهریره (رض) مرفوع حدیث ده ﴿؟﴾ من اکل الطین فکانما اغاناعلی قتل نفسه طبرانی ج ٦ ص ٣١١ ترجمه چاپی خاوره یاخپه وځوړله گویاکی هغه کومک وکړ په وژلوله خپل ځان سره

فتاوی علمگیری لیکي

الطین الذی یحمل من مکة ویسمی طین همزه هـ لکراهة فیه کا لکراهة فی طین الذی ورد الحدیث فیه قال الـ لکراهة فی الجمیع متحد کذا فی جوهر الفتاوی ج ٥ ص ٣٤١ باب الکراهة هغه خاوره چې دمکی مکرمی نه رااخیستل کیږي او خاوره دحمزه (رض) یې بولې ایا کراهة پکښې شته لکه کراهة په هغه خاوره کی چې حدیث شریف پکښې راغلی په ځواب کی لیکي چې کراهة پوتولوکی یوشی ده په جوهر الفتاوی کی هم ذکر دی همدارنگه مخته مونږ ذکر کړو چې مکروه مطلقاً ذکرشی مراد ورته دامام صاحب و غیره په نزد مکروه تحریمې دی لهذا خوړل د خاورې یا خوړدو حرام دی

قبروته د نذرمنلو حکم

سوال :- ځینی خلک قبروته نذرونه منې په دی طریقه چې که زما فلانی کار وشونوزه به دفلانی بزرگ یا شهید په قبر پسېه حلالوم اویا به پوښ پرې اچوم وغیره په شریعت نبوی ﷺ کښې ددی عمل حکم څه ده ؟

ځواب : په دغه مسئله کښې څه تفصیل ده چې تشریح یې په لاندی ډول ده دا حنا فومشهور کتاب درمختار لیکي واعلم ان النذر الذی یقع للاموات من اکثر العوام وما یؤخذ من الدراهم والشـعـم والزیت ونحو هـ ما الی ضرائح الاولیاء الکرام تقرّباً الیهم فهو بالاجماع باطل وحرام مالم یقصدوا صرفها للفقراء الانام وقد ابتلی الناس بذالک لا سیمافی هذه الاعصار وقد بسطه العلامة قاسم فی شرح درالبحادرمختار قبیل باب اعتکاف پوشه چې اکثر عوام دمروپه نامو نذرونه مني اودا ولیا و قبروته شمعی روپی اوتیل اوداسی نور نذرونه راوړی هغوی ته دنزدیکت لپاره دا ټول په اتفاق د علما ووسره باطل

اوحرام دی ترخوچی یی قصدنه وی کړی صرفول ددی نذروفقیرانوته اوخلگ په دی عمل کښی په کثرت سره مبتلادی خاصکرددی زمانی خلگ اودغه مسئله علامه قاسم په شرح د در البحارکی په تفصیل سره بیان کړی

علامه شامی دنذر دحراموالی په بارکی خووجی بیان کړی دی اول داچه دانذر دمخلوق دپاره دی اونذر دمخلوق دپاره منل جائزندی دوهیم داچه دچادپاره نذر منل کیږی هغه مړی ده اومړی دهیڅ یوشی مالکان ندی دریم داچه دنذر منونکی خیال داوی چی له الله تعالی ﷻ نه پرته مړی هم په تکیو ینی امور وکښی تصرف کولای شی حالنکه داعقیده کفرده رد محتارج ۲ ص ۳۳۹ مطلب داچه نذر دی الله تعالی ﷻ نه پرته بل چاته منل حرام دی که هرڅه وی دوهیم داچی که چاداسی نذرومانه نوپوره کول یی رواندی که پوره کړی سرته ورسوی نوپوره کونکی یی کنهگاره فتاوی علمگیری ج ۲۸ ص ۲۰۸ بحر الرائق اوداسی نوروپه دی تصریح کړی چی که چادی معصیت نذرومانه نوپوره کول یی ضروری ندی لهذاله الله تعالی ﷻ نه پرته نذر منل یوه گناه ده اوپوره کول یی بله گناه ده نوکه یوه گناه شوې وی دبلې نه ځان وساته دریم که چاداسی نذرومانه اوپوره یی هم کړنوداغیر الله ﷻ په ناموده او حرام ده خوراک یا استعمالول یی جائزندی نوکه کوم ځناوردی قبر دپاره نذرشی اوحلال شی ولوکه دی حلالیدو پروخت بسم الله پری ویل شوی هم وی دا حرام ده اوخوراک یی جائزنده

امام ربانی مجدد الف ثانی لیکي

حيوانات را از مشائخ می کنند و بر سر قبرهای ایشان رفته ان حیوانات را ذبح می نمایند در روایات فقهیه این امر را نیز دا خل شرک ساخته اند و در این مبالغه نموده و این ذبح را از جنس ذبائح جن ساخته اند که ممنوع شرعی است داخل دائره شرک مکتوبات امام ربانی دفتر سوم کوم ځناورچی دبزرگانوپه نامود هغو قبروته بوتل کیږی او هلته حلالیږی دی فقهی روایاتوله مخی دا عمل شرک ده اوله دینه دېج کیدو ډیر تاکید راغلی اوداپه هغو حلالولوکی شمیرل کیږی کوم چی ډیریانوپه نامو حلالیږی دا عمل منع ده اوپه شرک کی داخل ده څلورم که چانذر دی الله تعالی ﷻ دپاره کړی وی اومړی ته صرف ایصال ثواب مطلب وی اویایي زیارت ته په بووتلوکی دزیارت ملنگانوته فائده رسول مطلب وی نودا قسم نذر حرام نده خوبد بختانه چی عوام ددغه صورت اودمختنی جلاولی نشی سره کولای لهذاله دینه هم پرهیز پکارده حضرت امام ربانی له مختنی عبارتو وروسته لیکي

وازين عمل نیزاجتناب باید نمود که شائبه شرک دارد وجوه نذر بسیار است چه درکار است که نذر ذبح حیوانی کنند و ارتکاب ذبح ان نمائند و بذبح جن ملحق سازند و تشبه بعبد جن پیدا کنند مکتوب ۱۴ دفتر سوم له دینه هم پرهیز کول پکاردی ځکه چی شائبه دی شرک پکښی شته دی نذر ډیری

وجی دی څه ضروری ده چی کوم حیوان حلالوی اویه حلالیدوسره یی دپیریانوپه نامه حلال شوی سره پیوسته کوی اودی پیریانود عبادت کونکی سره مشابهت کوی

پنځم که چاداسی نذرومانه چی که زمافلانی کاروشونوزه به دالله تعالی ﷻ په نامودومره روپی یاغم دروحانی بابامینجورته ورکوم اوثواب به یی روحانی باباته بخښم دانذرهم صحیح ده البته که چیری ددی شخص هغه مطلوب کاروشونو ضروری نده چی نذرشوی شی به ضروردروحانی بابا مینجورته ورکوی بلکی هرچیرته چی یی فقیرانو او غریبانوته ورکړی دده نذرپوره شواو ثواب یی روحانی باباته رسیږی اوکه هغومینجور ته ورکول ضروری بولې نومعلومیږی چی په زړه کی یی اخلاص نشته دی الله تعالی د پاره شپږم دی نذرپه باره کی اهم ترین مسئله چی په دی باب کی فیصله کن ده هغه داچه دکوم کارپه کولواونه کولوکی دنذرمنلو هیڅ دخل نشته اونه نذر دالله تعالی ﷻ قضاو تقدیر بدلولای شی ځکه چی حضرت نبی ﷺ فرمایي

لاتنذروا فان النذر لا یغنی من القدر شیاً وانما یستخرج من مال البخل مشکوة ص ۲۹۷ تاسونذرونه مه منی ځکه نذر دی الله ﷻ تقدیر هیڅ نشی بدلولای اونذر دبخیلانولـه ماله ووخی چی په شرط صدقه ورکوی شیخ عبدالحق محمدت دهلوی ددی حدیث په شرحه کی لیکي چی نذر دی تقدیر خبری ته ټال ورکوی ځکه منع ده اودادی بخیل مخلوق کارده چی دانذرچی یوقسم صدقه ده په شرط یی ورکوی لهذا بغیردی شرط نه صدقه ورکول پکارده خوکه نذرمنی باید ډیر په مخلصانه طریقه وی.

حاشیه مشکوة فی ذالک لاموضوع بالاخیره دی عوامودپاره ښه داده چی شهدا وواولیاووته دثواب رسولوپه نیت دی هم نذر ونه نکوی ځکه چی یوخونذر تقدیرنشی بدلولی اوبل داچه که دهغه مطلوب کار ووشی بیاوای چی گوره دی فلانی ولی دپاره مانذرمنلی ووخدای ﷻ می کاروکړچی داهم دی عقیدی خرابی ده ځکه نذرصرف الله تعالی ته منل کیږی اوصحیح عقیده عوام نشی برابرولای والله اعلم

په زیارتودغږوویشلوپخولو حکم

سوال :- بعضی زیارتونوته ښځی ورځی او هلته پری غږی پخوی ایاداهم په مثل دنذر ولیانوته حرام عمل ده اوکه نه ؟

ځواب :- دزیارتونومتعلق چی څومره منکرات دی مونږ ذکرکړوداتول د اوسنی عصر په ښځوکی موجود دی ځکه خواوس د علماووفصله داده چی دښځوتلل زیارتوته ولوکه زړې وی هم نده صحیح یوله هغومنکراتوڅخه چی دی زیارتومتعلق ترسره کیږی همدغه په سوال کی ذکرمنکرعمل ده حضرت شاه عبدالعزیز (رح) په دی هکله داسی فرمایي

سوال :- طعام منت بزرگان جائز است یا نه ❖ خوراک بزرگانوته نذرکول جائز دی اوکه نه ؟

خواب :- خوردن ان قریب بحرام است بشرطیکه نذرالغیرالله باشد فتاوی عبدالعزیز ج ۱ ص ۹ خوپل ددی حراموته نیپردی دی په دی شرط چی نذر دی الله ﷻ نه ماسواء دبل چادپاره وی لهدایو خووتل دسُخوله کوره داحرام دی اوبل تحضیص دمکان دابدعت اوبل حرام ده اوبل دانذرالغیرالله ده حُکه چی بُخُی دجهالت دوجه خپل نیتونه صرف دی الله تعالی ﷻ دپاره نشی گرزولای نودابل حرام ده بالاخیره له داسی اعمالونه پرهیز کول پکاردی

د ښو شپو متعلق بدعات

د ښو شپو د لمانځلو شرعی حیثیت اودا کبر عید حکم

د ښو شپو متعلق بدعات

سوال :- ځنی خاصې شپې لکه پنځلسم دی برات اولسم دمحرم اوداسی نوری خلگ دیته ښې شپې وایي اوپه ډیرجوش سره یې لمانځې چې څوک غړی اوحلواوی پخوی جماعتونوته یې وړی اوځینی خلگ پسونه حلالوی اوپه کورونويي ویشی اوهمدارنگه بعضی خلگ په خپل مرده پسی دخیرات په نیت دکم عیدپه ورځ یادلوی عیدپه ورځ مخته پسه حلالوی اوجماعت ته یې راوړی چی اکبرعیدی بولې ایدرواجونه دشریعت له نظره څنگه دی ؟

ځواب :- په دی شپو اوورځوکی دشریعت نه لاندی شیان ثابت دی هغه داچی حضرت نبی کریم ﷺ وفرمایل چی تاسودبرات دپنځلسم شپه وینه تیروی اوپه ورځ کي یې روژه نیسی ځکه چی الله تعالی په دغه شپه کی ددنیا اسمان ته راځی اوفرمایي چی څوک شته مغفرت غوښتونکی چی زه ورته مغفرت وکړم اواياشته څوک رزق غوښتونکی چی رزق ورکړم اواياشته څوک عافیت غوښتونکی چی زه ورته عافیت ورکړم دالله تعالی درحمت دغه دربار ترسهاره خلاص وی اوهمدارنگه حضرت نبی ﷺ فرمایي چی دمحرم میاشت یعنی دهغی په لسم تاریخ روژه نیول درمضان دمیاشتی نه پرته ترټولومیاشتوزیات ثواب لری اوهمدارنگه دبرات په پنځلسم هدیری ته تلل مستحب ده حضرت نبی ﷺ په دغه ورځ دالله تعالی په حکم جنت البقیع ته ولاړاوهلته مړوته دالله تعالی نه استغفاروغوښت داحدیثونه مسلم اوابن ماجه روایت کړی لهذاپه دغوښو شپو ورځوکی دشریعت نه عبادت اوهدیری ته تلل ثابت دی ددینه پرته نورهرڅه خرافات اوبدعات دی لهذاپه دی شپوکی داخلوه وی اوغړی اوپسونه صدقی او خیراتونه دی صدقی خیراتونه کول ښه کارده خوالبته تریوخاص وخت پوری صدقه خیرات متعلق کول چی شریعت دغه خاص وخت نوی ورته ښودلی صحیح نده لکه چی مخته نزدی دامسئله تفصیلی بیان شوه په شریعت کی په دی خاصو شپوکی دخیرات کولوڅه حکم نشته اوبل داچی

صدقی صرف مسکینانوته ورکول لازم دی لکه چی الله ﷻ فرمایي انما الصدقات للفقراء - یعنی صدقی صرف فقیرانواومسکینانولره دی اودهغوی حق ده حالانکه زمونږمروجه صدقی چی په سوال کی ذکر دی یاجماعتوته وړل کیږی چی هلته یې اکثر اوبادان خوری اویاپه کورو تقسیری چی ډیرکوره یې مالداراوابادوی نن صبا مسکینان ډیرکم دی اودادقران خلاف عمل ده .اوبل داچی داصدقی اوخیراتونه

دنامود پاره کيږي دی ثواب نیت ډیر کم وی پکښې ځکه که دې سپری ته وويي چي ددی پسه روپی دې فلاني مسکین يافلاني مدرسي ته پتې ورکړه دی صدقي په نیت ستامري ته به يي ثواب رسيږي نوهغه دی خبری ته کله هم تيارنده اوبل داچه ددی ښوښپودومره زیات التزام کيږي چي بی له څه پخولوخلگ وايي فلاني ښه شپه نه وه کړي حلانکه چي مخته تیرشو چي يوشي په خاص وخت پوري لازم وگرځول شي چي شريعت نه وی لازم کړي بدعت ده اوبل داچه په قرون ثلاثه ووی هم داشپې وی حلوه وی اوپسونه هم موجود وواوهغه دثواب په حاصلولوکی هم ترمونږ ډیر حاريسان وو حلانکه هغوی داعمل کله هم ندی کړي ددی ټولو خرابيانوله کبله علماوو

دی عمل ته بدعت ویلي لکه فخر الاسلام محدث دهلوی حضرت شاه عبدالعزیز (رح) لیکي

سوال :- پختن طعام درایام ربیع الاول برای خدا ورسانیدن ثواب

ان بروح برفتوح حضرت سرور کائنات ﷺ یا حضرت حسین درماه محرم و دیگرال اطهار سیدمختار صح است یانه جواب :- انسان در فعل خودمختار است میرسد که ثواب عمل خود برای بزرگان با یمان خود گردانند لیکن برای این کار وقت و روز متعین نمودن و ما هی مقرر کردن بدعت است و هرچیز که بـران ترغیب صاحب شرع و تعین و قت بنا شدان فعل عبث است و مخالفت سیدلانام حرام است پس هرگز روانبـاشد فتاوی شاه عبدالعزیز ج ۱ ص ۹۷ پخول دی خوراک په ورځودی ربیع الاول کی لپاره دی خدای او ثواب بښل يي روح نبی ﷺ ته اوپا په محرم کی څه پخول و اخیرات کول او ثواب يي حسین ته او یانوراهل دنی ته بښل صح ده کنه ؟ ځواب انسان په خپل فعل کی مختارده دهرنیک عمل ثواب چي چاته بخښي ثواب يي ورته رسيږي لیکن ددی کار دپاره وخت یا ورځ معلومول بدعت ده او په هرشی کی چي شريعت ترغیب نه وی ښودلی او هغه دپاره وخت نوی مقرر کړي هـغه کار عبث ده اودی حضرت نبی ﷺ دی طریقی خلاف ده او حرام ده لـهـذا د خیراتـونه هیڅ کله رواندی حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی (رح) په دی هکله داسی لیکي

دی حلوه داسی پابندی کول چي بی له دینه گویا بلکل شب برات شوی نـده په دی پابندی کی اکثر فساد د عقیدي هم ده چي داعمل ضروری بلل کيږي او فساد عملی هم ده چي تفرضا وواو اجبو ددی زیات اهتمام کيږي اوددی دواړو یعنی فساد عقیدوی او عملی معصیت گناوالی په فصل اول کی په تفصیل سره ذکر شوی ده الخ اصلاح الرسوم ص ۱۸۵ د دینه علاوه حکیم

الامت ددی عمل نوری ډیری خرابیانی په خپل کتاب کی ذکر کړیدی چي د ټولو ذکر کول ضروری ندی عاقل لره اشاره کافی ده اوبی عقل او متعصیب لره ډیرد لائل هم کفایت نکوی بالاخره دی جهان منلی شخصیتونه اوبزرگان دین مولانا شاه عبدالعزیز (رح) او حضرت مولانا اشرف علی (رح) دی

عمل ته بدعت اوفاسدعمل وايي خوکه بعضی نورڅوک دی عمل ته جواز ورکوی هغه کیدایشی له مذکورواشخاصونه برتروی (ع) ببین تفاوت راه ازکجااست تابکجا

دبرات په پنځلسم دمتاوی یواوشوی براتولگولوحکم

سوال :- ډیرخلگ دی شب برات په شپه متاوی غورزوی شوی براتونه او اورونه بلوی تیرونه سوخی شریعت نبوی ﷺ دی عمل ته په کوم نظرگوری ؟

ځواب :- داعمل په اصل کی دی مشرکانواتش پرستوعمل ده خوبدبختانه چی دی مشرکانواوهندوانودیراعمال اورسمونه مسلمانانوته داخل شوی دی لهذاچی داد مشرکانوعمل اورسم ده نوناجائزخوضوروده.

شیخ عبدالحق محدث دهلوی په دی هکله داسی لیکي بدعت شنیعه ده هغه رسم کوم چی په اکثر وینارودی هندکی کیږی چی هغه زیات چراغونه اوبرقونه لگول دی اوهمدارنگه زیات اورونه بلول دی اودهغوی سره دلهولعب (ساتیری)لپاره جمع کیدل دی چونکی داداسی عمل ده چی نه یی په معتبروکتابوکی کوم اصل شته اونه یی په غیرمعتبروکتابوکی اونه کوم ضعیف اویا موضوعی روایت پکښی شته اوعلی ابن ابراهیم ویلی چی دی اوربلیدواوروشانتیا بدعت اول له برامکه چی راشروع شو هغه خلگ اتش پرست ووچی کله مسلمان شول نوداکاری په اسلام کی داخل کړاوله دی نه ددوی اصل غرض اتش پرستی وه الخ ماثبت بالسنة للعبدالحق محدث دهلوی اومولانا عبدالکریم ترمذی لیکي چی څوک دا عمل کوی هغه ددی حدیث مصداق گرځی من تشبه بقوم فهمنهم یعنی چاچی له چاسره مشابعت اختیارکړهغه به له هغوسره په ورځ دی قیامت راپورته کیږی ❖ ددی حدیث له رویه علماوولیکلی پتلون نیگتایی استعمالول حرام دی ځکه چی دادکفارو لباس ده اوپه انگریزی هم بی له حاجته خبری کول صحیح ندی بالاخره په دی شپوکی اورنه بلول ډیربدعمل اوبدعت ده بیاخاصکرداسی ده برکت په شپوکی داسی اعمال ترسره کول لالویه گنده که کم عمره غیرمکلف زنکان داکارکوی په لویانویی ضروری ده چی له دی عمل نه یی منع کړی اودی نه منع کولوپه صورت کی به یی گناه دلویانوپه غاړه وی همدارنگه هر نارواه عمل چی کم عمره هلکان کوی لکه دی سرورزوگوتی په لاس کول وغیره په سرپرستانویی لازمه ده

چی له داسی اعمالو یی رابندکړی کنه په ورځ دی قیامت به دوی پری مسئل یی خوبدبختانه چی سرپرستان خپل اولادونه دی اعمالوته برابره وی لکه هر مالدارشخص خپل اولادته دسرورزوگوتی جوړوی اوهغه ته یی ورپه لاس کوی حالانکه دسپینوزرونه ماسواء نورهرقسم گوتی استعمالول دنارینه لپاره حرام دی البته دښځولپاره دسرورزو استعمال رواده

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library